Ferenczes István

Őszi szél

Dúdol a szél, énekel
hejehuja nótát,
port röpít az égre fel
s a porban egy csókát.

A puszta mezők fölött,
mint aki megkergült,
hajkurássza a ködöt,
ördögtáncra perdül.

Fűhöz-fához szaladgál,
semmije sem maradt,
sem fűszál, sem búzaszál,
akit simogathat.

Jaj, mint várta a mező,
amikor még zöld volt,
jaj, hogy hívta az erdő,
midőn csak szellő volt!

Hová lettek, hova már
a szöghajú lányok,
hol a tavasz, hol a nyár,
kivel álmot játszott?!

Szeretettel üdvözlünk minden Irka-olvasót az új tanév alkalmából! Külön köszöntjük az első osztályosokat!

László Noémi

Egyesek tanulnak.

elkészítik a leckét. Térképet rajzolnak. Megfigyelik a fecskék cikk-cakkos repülését; de nekem üres a fejem, kong, és rajta mindenki átlát. Micsoda meglepetés: mára sem magoltam be a szorzótáblát!

Hogyan csinálom, hogy újra meg újra késem? Túl vagyunk már a harmincharmadik figyelmeztetésen! A zsebemben pedig mit tudok tartani? Majd leszakad, de radírgumim, az nincs. Vonalzóm, hegyezőm se.

A katona sem megy kard nélkül a csatamezőre. Viszont a padom, az csatamező a javából. Nem ide írunk, ha nem tudtam volna, hanem füzetbe.

Írjam csak ügyesen:
Hétszer nyolc ötvenhat.
Százszor.

Jánky Béla

Betűszüret

Kerek alma,
édes alma
piroslik a fán,
bekukkint az
osztályterem
tágas ablakán.

Bekukkint az
elsősökhöz,
megzendül a fa
ősi neve –
ágán érett
szüretre az „A”.

Tolna Éva

Csuda-táska

Kora reggel megjött az Ősz,
hátán van a táska.
Annak adja, ki először
indul iskolába.
Találgatja, hol keresse,
sietős az útja,
vonulási indulóját
három tücsök húzza.
Lőrinci út! Merre lehet?
Ott lakik a Zsombor gyerek,
tavaly óta várja…
Őszapó a csuda-táskát
csakis neki szánja.

Dr. Katona Gyuláné Szendrey Katalin

Szamárhegyi gyerekek a régi Szentendrén

(Részlet)

„Hát akkor ismerkedjünk!"

Szeptember eleje volt… A városban mindenfelől gyerekek siettek nagy táskákkal az iskola felé. Az első nap izgalma s öröme pirosra festette a vidám gyerekarcokat. Kati is oda igyekezett – bár ő némi szorongással indult el. Ez nem is volt csoda, mert – miután kijárta a négy elemit – ma ment először gimnáziumba. A szerb püspöktemplom kertjén vágott keresztül. Erre járt mindig, ha iskolába ment, mert nagyon szerette, ahogyan a hatalmas vadgesztenye- és hársfák rákönyököltek a templom tetejére, s mintha csak egy sátor lenne, úgy beborították az egész kertet. A magas toronyban most ütötte az óra a fél nyolcat.

No, akkor még van idő – gondolta. Azzal odakanyarodott a szerb püspöki palota nagy kovácsoltvas kapujához, ahol mindig ott állt két hatalmas kutya, Sátán és Plutó, s őrködött szinte mozdulatlanul. Iskolába menet megállt csodálni a gyönyörű állatokat, sőt még barátkozott is velük. Persze csak így rácson keresztül tartott a barátság. Feketén csillogó nedves orruk fért csak ki, ahogyan Katit szimatolták. Mintha ismerősnek találnák? Igaz, hogy a nyári szünetben nem sokat járt erre, azért mégis elcsodálkozott. Hát már meg sem ismertek?

Az egyik megcsóválta a farkát, de nem teljes meggyőződéssel – mint aki nem biztos a dolgában. A másik közömbösen ásított, kivillantva hatalmas fogsorát, tudomására hozva Katinak, hogy számára teljesen érdektelen az a kis kutyaszag, amit Kati kutyája, Filkó örömteli csaholása közben otthon rajtahagyott. Az olyan „kiskutya"-szag, amiért még vakkantani sem érdemes…

– Hát tényleg nem ismertek meg? – folytatta Kati. – Bár nem is csodálom, mert gimnazista lettem. Itt a sok füzet meg könyv a táskámban, a hátamon, alig bírom cipelni! Még latin is van, meg algebra! Na de most rohanok, mert elkésem… Szevasztok, majd holnap megint jövök! – Azzal megpöckölte a farkas orra hegyét és már csak futtában hallotta, hogy az nagyokat prüszköl.

A püspökkerttől csak pár lépés volt a gimnázium, bár az elemi sem volt messze, csupán egy utcával tovább. Ahogy közeledett, megcsapta az orrát az iskola melletti pékségből kiáradó friss kenyér és zsemle illata. Még a szemét is behunyta, olyat szippantott a levegőbe. Erről eszébe jutott, hogy még tízórait is kellene vásárolnia! A pékségbe két lépcsőn kellett lelépni, de most alig lehetett az ajtót benyitni, úgy tolongtak bent a diákok. A kicsi üzlethelyiségből nyílt hátrafelé a műhely, ott sütötték a kenyereket meg a ropogós péksüteményeket. Kati, míg várta, hogy sorra kerüljön, bekukkantott az ajtón. A péksegéd pont akkor nyitotta fel az egyik kemencét, és boszorkányos ügyességgel húzogatta hosszúnyelű lapátjával a nagy kerek lángost. Majd egy villanásnyi mozdulattal, vízbemártott kefével átkefélte. Az sisteregve, hirtelen gomolyogva gőzölögni kezdett, de a segéd máris visszatolta és húzta ki a következőt. Olyan volt a kemence a kétfelé nyitott vasajtajával, mint egy nagy szörnyeteg, amelyet éppen etetnek. Hátul a dagasztóasztal mellett asszonyok álldogáltak trécselve, a szakajtót a csíkos kenyérruhával kötényes hasuknak támasztva várták a lángost.

Úgy elbámészkodott, hogy észre sem vette, hogy már másodszor kérdezi Pista bácsi, a pékmester: mit kérsz, Katika?!

– Egy ropogós császárzsemlyét és egy mákost!

Azzal rohant is, mert idáig hallatszott a gimnázium éles hangú kolompja, melyet egy fiú rázott nagy buzgalommal, még az utcára is kijött vele. Az első találkozás az új iskolával, ez a nagyhangú rézkolomp, az elemi szolid csengője után.

Belépett az előcsarnokba, kicsit összeszorult a torka, s megszeppent. Minden és mindenki idegen… Az elemiben csak lányok voltak, itt meg akkora nagy fiúk rohangálnak felalá, mint az ő bátyjai, Pista meg Géza.

Az egyik meg is szólította:

– Mi van, tökmag? Nem találod az óvodát? – s a többivel együtt nagyot nevettek. Szerencsére akkor lépett ki a tanári szobából Marci bácsi, Géza osztályfőnöke, és megismerte.

– Na, Katika, nem találod az osztályodat? Menj csak fel a második emeletre, ott van az első.

A „köszönöm szépen, tanár úr" – közben sikerült a már-már felgyülemlő könnyeket visszanyelni, s noha a tanár úr már elfordult és mással beszélt, jelenléte még kölcsönzött annyi védelmet és bátorságot, hogy a vihogó fiúkat jól végigmérje és kihúzva magát megindult a lépcsőn felfelé. Mire a két emeletet megjárta, ismét elszállt a bátorsága. Riadtan kopogott a nagy barna ajtón, amelyen fehér zománctáblán fekete betűk jelezték, hogy jó helyen jár.

Bentről olyan ricsaj hallatszott, mintha az indiánok törzsfőnököt vá-

lasztottak volna. Ijesztő volt ez a lárma, mert az elemiben megszokta, hogy kedvesnővér Margitot, az osztályfőnököt, néma csendben várták – az igaz, hogy csak lányok…

Benyitott.

– Szevasz! Új baba! Hogy hívnak? Ni, egy szöszi! Csak nem félsz, hátitáskás?! – záporoztak felé a kérdések. Válaszolni sem volt idő, mert újabb diákok érkeztek; mögöttük rögtön egy tanár, így kissé mérséklődött a lárma is. A tanár úr felment a katedrára, letette a hatalmas osztálynaplót, s az íróasztalnak támaszkodva pár percig nézte, mustrálgatta a társaságot. Közben a gyerekek is elcsendesedtek, mint mikor a csirkék a kotló alatt elülnek. Még mordult egyet-egyet valaki, majd minden szem a tanárra szegeződött.

– No, nebulók, én leszek a latin–történelem tanárotok, s egyben az osztályfőnökötök. Remélem, jó barátok leszünk nyolc éven keresztül! Az én nevem János bácsi. – Azzal leült, kinyitotta az osztálykönyvet és elkezdte olvasni a névsort:

– Hát akkor ismerkedjünk…

– Ekkor elkezdődött a gimnázium.

***

Kati a második padba került. Mialatt a tanár úr mindenkinek kijelölte a helyét, a gyerekek újabb nagy zaj közepette helyükre keveredtek, körülnézett az osztályban. Bizony nagy meglepetés érte: az elemiből csak három lány jött ide, a többi idegen. A volt osztálytársai polgáriba mentek vagy ipariskolába, akár a szamárhegyi pajtásai, akik közül egyedül csak Imre jött ide. Az ültetéssel és a tanrendfelírással úgy elrohant az idő, hogy közben megszólalt a folyosón a rézkolomp, jelezve, hogy eltelt az első óra.

A tanár úr végül közölte, az iskolában a diákoknak a tanárokat úgy kell köszönteni, hogy: „Laudetur Jesus Cristus”.

Csak a nagyszünetre mentek le az udvarra, különben minek két emeletet megmászni! Akkora volt ott a tolongás, mint a hetivásáron. Furcsa volt, hogy fiúk is vannak, mintha nem is iskola lenne. Bár Kati megszokta a fiúk társaságát, így nem volt számára érdekes, lévén mindkét testvére fiú, sőt a játszópajtásai is – a hegyen – jobbára fiúk voltak.

Elámult, hogy a többi lányt – akinek mindez újdonság volt – hogy felvillanyozta a sok nagyfiú jelenléte. Úgy lépkedtek, mint macskák a napsütésben, feltartva fitos orrukat és nagy masnis copfjukat a válluk mögé hajították, olyan igazi lányos mozdulattal, amire fel lehetett figyelni.

Kati félrehúzódva álldogált a falnak támaszkodva és csak bámészkodott. Nem kívánt azonnal „haverkodni”, különben is nehezen melegedett fel idegenek között. De ha valakivel megbarátkozott, annak nagyon jó barátja tudott lenni.

– Én is elsős vagyok, téged hogy hívnak? – szólította meg bátortalanul egy valószínűtlenül szőke hajú, kékszemű, szeplős orrú fiú.

– Katinak. Hát te? Téged?

– Tibinek.

– Endrei vagy?

– Ááá, bogdányi.

– Jé! S hogy jársz?

– Busszal.

– Busszal?

Kati szemében két osztályt nőtt. Egyedül busszal járni, az valami fenséges dolog lehet.

– Miért nem vagy a lányok között?

Kati csak a vállát vonogatta:

– Hm. Hát te a fiúk közt?

– Nem ismerek senkit – válaszolta Tibi.

– Engem se…!

– De te is külön álltál…

– Hát ez igaz! Mert valójában nem is nagyon szeretek lányokkal játszani – vallotta be Kati és óvatosan körülnézett, nem figyel-e rájuk valaki.

– Fordulj a fal felé!

Mikor mindketten háttal voltak az udvarnak, Kati megemelte iskolaköténye zsebében a zsebkendőt:

– Ide nézz!

Egy mesterien faragott csúzli egyik szára, meg a gubancos gumija kukucskált kifelé…

Kerekre nyíltak Tibi kék szemei. Mikor visszafordultak, s úgy tettek, mintha mi sem történt volna, Kati a szeme sarkából látta, hogy ő legalább négy osztályt „nőtt” a fiú szemében, s ezzel megszerezte barátjának.

Szalai Borbála

Vadgesztenye

Megérett a
vadgesztenye…
Tele a fa
alja vele…
Kabát nélkül
földre hulltak,
trombuckázva
szétgurultak…
Hátuk fényes,
sötétbarna –
Nap sugara
csúszkál rajta…
Kosaramba
mind fölszedem:
ez lesz majd a
játékszerem…
Örülök is
már előre –
de sok minden
lesz belőle!...

Weinrauch Katalin

Tücsökdal

Októberi csendben
tücsök hegedül,
alkony vörös fátyla
a földre terül:
éjváró prücsökdal
egyhangú zene,
volt, nincs, elmúlt a nyár,
üzeni vele.

Langyos őszi esték
apró dalnoka,
zengő cirip hanggal
teli a szoba,
álmosító nótád
átölel, altat,
szép emléket idéz:
az elmúlt nyarat.

Te is térj pihenni,
kis bogárzenész,
aranyló avarban
puha ágyad kész,
tücsök Álomtündér
gyorsan rád talál,
s füledbe sugdossa:
lesz majd újra nyár!

Juhász Ferenc

Komor szélben dörögnek a lombok

Komor szélben dörögnek a lombok.
Ez mi lenne más,
mint az ősz, az ősz elleni bomlott,
örök tiltakozás!

Csukás István

Sün-mese

Tüskéshátú sün barátom,
merre jártál, mondd, a nyáron?
Itt az ősz, a lomb lehullt már,
most látlak, hogy előbújtál.
Körmöd kopog, eliramlasz,
vigyázz, itt a tél, te mamlasz!
De a sün nem jön zavarba,
belebújik az avarba.

Zelk Zoltán

Nyár és tél közt

Nyár s tél között úgy vándorol
Október, November,
mint a poros országúton
két szomorú ember.

Kertek, lankák körül jönnek,
mennek havas tájra,
búsan integet utánuk
egy kopár fa ága.

Mint rossz gyerek, a szél őket
sárral megdobálja,
utánuk fut, ruhájukat
s hajukat cibálja.

Nyár mögöttük, s tél előttük,
néha meg-megállnak,
s búcsút intenek a hervadt,
búslakodó tájnak.

Majtényi Erik

Köd

Köd, köd,
sűrű köd,
napsugárka megszökött.
Eltakarja hegyek lánca?
Belebújt egy csigaházba?
Fergeteges
fellegekbe?
A tolvaj ősz
zsebre tette?
Aki tudja,
mondja meg:
hova bújt el,
hova lett?

Kányádi Sándor

Vénasszonyok nyara

Ül az őszi napon
három kis anyóka,
fonogatnak, pereg
szaporán a rokka.

Öreg ujjbegyük közt
nem is kenderszálak,
fonallá a Napnak
sugarai válnak.

S lemenőben a Nap
azért ragyog vissza,
finom fonalukat
nehogy elszakítsa.

Zalán Tibor

Vadludak

Megbántotta titkon
valaki a fákat.
Ágaikon
minden levél
hirtelen elsápadt.

Esőt hoz az este,
ezüst-csengők csengnek.
Valahol a
felhők mögött
csillagok derengnek.

Alkonyégen vadlúd-
csapat lassú V-je.
Szomorúan
tűnik át a
könnyű messzeségbe.

Fekete István

Elment a nyár

Sokáig búsan botorkált még a kertek alatt a délutáni napsütésben, de könnyű gúnyáját megtépték az ősz csahos szelei, dérharmatot hintettek rá hűtlen hajnalok, hát inkább elment…

Miért is maradt volna? Ami hosszú hónapokon épült, szépült, erősödött dús keze nyomán, azt széthordták az emberek, és ami még kint maradt, azzal hányavetin játszik az ősz.

A jegenyék susogva kiáltottak utána szeles délutánokon, hogy: maradjon még! Kései kis virágok bimbói összeborzongtak, ha jött az árnyék, szerettek volna felágaskodni magasra, mint a jegenyék, hogy még egy simogatást kapjanak a búcsúzó nyártól. Ilyenkor szállt alá a nap gőzölgő, gőzös bíborban fetrengve, és szolga módon ígért szelet új urának, az ősznek. A nyugati égen járó felhőtornyokat lilára, kékre festette, és aztán lehunyta a szemét a szélháton járó éjszaka előtt.

A ködös szántások árnyékot sóhajtottak, melyeket zizegő szelek hordtak szét a határban, elhagyott utakon, s a sötétben titkos zörgéssel szaladtak száraz, holt levelek, az elmúlás szélesre tárult országútján.

Szálltak a halott levelek a néma tarlókon, mint fagyos szárnyú éjjeli lepkék, és ha fennakadnak a pókhálókon, melyeket a nyár után szálló kis pókok szőttek a vágyódás nyálából, búsan kerengtek az őszi borzongás láthatatlan fonalán.

Estefelé, mikor a hold sarlója szomorúan bújócskázik a felhők hátán, a falu felől kutyaugatás és fütty száll a rétekre. A füst a nyitott tűzhelyeken születik, hol püfögve sül a krumpli. A lángok villanásai néha kiugranak a sötétbe, és megcsillannak a cifra tányérokon, melyek lakodalmi levesek emlékét őrzik, és vidám tulipánokat tartogatnak ölükben.

A kémény szurkos szájából a füst egy kicsit felfelé száll, aztán megvékonyodik, és kékes leplet takar a szérűkre, hol verebek aluszsnak a kazal oldalában, lecsapódik a kertekre, hol az almafákon könnyelmű cinkékre vár a csapda, és káposztatorzsák fogóznak a nyirkos, fekete földbe.

Száll, száll a füst, mint az izzó parázson senyvedő holt fák sóhajtása. Kereng, végigkúszik a nádtető felett, összekeveredik a ködd el, mely a patak felett gomolyog, beszivárog az éger erdőcskébe, s a holt bajtársak utolsó üzenete megcsókolja az élőket. Titkos üzenetet súg a száradóknak, melyek megborzongnak, mint a beteg ember, ha megholt lelkekkel álmodik.

A szürke árnyékok most már feketék, és mindjobban felágaskodnak. Áthajolnak a kerítéseken, aztán a házakon. Már csak a kémények állnak ki belőle és a templomtorony.

A felvégről most érkezett a templomhoz a harangszó.

A toronyablakból kiszállt az öreg bagoly. Már a harangozás alatt is türelmetlenül topogott a poros gerendán. A harangozást nem tudja megszokni, és minden este majd leesik a gerendáról, hol csendben szunyókál, amikor a harang elkiáltja magát.

A harsogó zendülés majd lelöki a békés polcról.

Kilebben hát a toronyablak tört zsalui között, és fordul egyet a torony körül a feketeségben. Egy-egy könnyelműbb veréb néha ugyanis a torony ereszét választja alvóhelynek. Néha a költözők is megpihennek a bádogeresz alatt kiugró gerendavégeken.

Ma üresek az ismerős zugok.

Ellendül a falu felé. A szérűkben felszáll a kazlak ormára, és hallgatózik. A kazlakban egerek cincognak, hancúroznak, de az öreg bagoly hiába forgatja buksi fejét. Elérhetetlenek. Aztán a kazal oldalában alvó verebek is cuppannak néha, de azok sem jönnek.

Magától ugyan máskor sem jár a veréb a sötétben, de a szalma között alvók néha összeverekednek, és ilyenkor egyet-egyet kilöknek a meleg lyukból. Erre vár a bölcs bagoly. Amíg a veréb perregő szárnyakkal keres új tanyát, a bagoly olyan csendesen elkapja, hogy a veréb kettőt se nyikkan.

Visszaszáll vele az őrhelyre, és egy perc múlva: volt veréb, nincs veréb. De ma, úgy látszik, odább kell állni. Az egerek nem jönnek elő, s a verebek is nagyon békében vannak.

Az istálló felől valami zaj jön. Két ember.

– No, még csak ezek kellettek – mérgelődik a bagoly –, ilyen lármával járni! – Ez a lárma, persze, csak bagolyfülnek lárma. Ez a két ember azt hiszi, hogy úgy járnak, mint a macska… Susognak valamit. Aztán összeborulnak, és halk, de igen lelkes cuppanások hallatszanak. Bagolyfülnek mintha lövöldöznének…

Az öreg bagoly kíváncsi természetű. Kihajol és úgy fülel, leskelődik. Mi a ménkűt csinálhatnak…

Egyszer csak azt mondja az egyik ember:

– Jaj, az a csúnya bagoly! Kergesse el!...

A másik ember lehajol, tapogat a földön. A bagoly most különösen figyel. Jól kihajol. Mit keres az ember a földön. Csak nem egerészik?...

– Huj! A gazember!

Egy nagy kő zúgott el a feje fölött. Ha eltalálja: befellegzett. Hát ilyen zsivány… De ezeket már a negyedik szérű felett mondta, mert lecsapott a föld fölé, és elsuhant az ártó közelségből. Leszállni már nem mert. Megdöbbentette az előbbi eset.

Ki hát a mezőre. A zörgő krumpliszár alatt olyan kövér egerek járnak, hogy ürgének is beillenek. Fordult egyet a kertek alatt, aztán a mezők felé tartott, hol itt-ott őrtüzek vágták ragyogó lándzsájukat a sötétség lomha testébe. A tűz körül emberek bóbiskoltak. Beszélgettek, és amikor a bagoly ellibbent a fejük felett, azt mondták: – Hess, boszorkány!

Ennivaló azonban még mindig nem akadt. Pedig már nagyon megéhezett az éjszaka öreg csavargója.

De mi volt ez? Szinte hanyatt fordult a levegőben… Egérsírás az egyik szántás végén… Ott… ott… valami mozog… szemfogarát teljesen kinyitja. Fülei minden moccanást felszívnak, és már ott van, ahol az előbb cikkant az egér. Halkan ereszkedik a föld fölé, mert a sok göröngy között nem mozdult semmi, amikor az egyik hant megindult a kukoricarakás felé, és viszi az egeret.

– Maga az, kedves menyét asszony? – udvariaskodik a bagoly, miután elvágta a menyét útját.

A menyét megdermed egy pillanatra. Apró fogai ijedten mélyednek a még mozgó egérhúsba, aztán a nagyobb göröngyök oldalához lapulva: mint a villám, a kukoricarakás felé.

De a bagoly nem engedi. Amint hozzáférhető helyre ér, felemeli, felemeli egerestül. Mint a pelyhet.Szinte lágyan, óvatosan, de a tűhegyes karmok átjárják a barna bundácskát. A menyét alig vonaglik. Még sírni is elfelejt, és már vége. Az egeret csak akkor ereszti ki a szájából, amikor a bagoly felszáll vele a kukoricarakásra és tépni kezdi.

– Fene ezt a buta egeret – mérgelődik a bagoly. – Becsúszott a szár közé. No, majd megkeressük, ha ezzel végeztem.

A menyét bizony nem sokáig tartott. – Lássuk csak, hol az egér? – Nem találja. Jó mélyre csúszhatott. Belemelegedik a keresésbe, és zörögve lépeget a szárrakáson, amikor felszól hozzá valaki alulról: – Mit keres, professzor úr?

A bagoly meglapul a váratlan hangtól, aztán lenéz a földre, hogy ki a háborgató. Ravasz áll odalenn, a róka. Kaján szemei zölden égnek.

– Egy egerecskét fogtam – szerénykedik a bagoly –, de azt is kiejtettem a karmomból, és most nem találom.

– Meg egy menyétecskét, ha nem csaltak szemeim – irigykedik a róka. – Magam is ezért jöttem, megvallom, hallva, hogy egér cincog, de tanár úr megelőzött. Hiába, könnyű a tanár úrnak. Ilyen szemek, ilyen szárnyak!

– Ha tudod, miért kérded? – mérgelődik a bagoly.

– Jól hallanak a füleim? – lelkendezik a róka. – Le méltóztattál tegezni! A nagy professzor… engem, szegény földi férget?... Ó, de szeretnélek megölelni! De legalábbis parolázni…

– Legyen vége a komázásnak, mert kiszedem a szemed – csattog rá a bagoly. – Ölelkezz a rokonságoddal, a …juhászkutyákkal, és még éhes is vagyok. Mondd meg, mit akarsz, és gyerünk vadászni. Mindjárt reggel lesz.

– Ez az! – ugrik a róka, és farkát meglobogtatja. – Gyerünk, kedves tanár úr. Kinézhetne nekem egy süldőcskét. Fene jól futnak már a nyulacskák… de ha a tanár úr rémisztgetné felülről, én megrohannám… Örökké hálás lennék…

– Nem bánom – egyezik bele a bagoly, de előbb megkeresem az egeret. – Tapogat ide, tapogat oda, s az egyik száraz levél alatt megtalálja. Kicsit tép rajta, aztán nagy élvezettel nyeli.

A rókának csorog a nyála: – Egészségére, professzor úr! Kedves egészségére! De talán indulhatnánk?...

A bagoly fellendül a levegőbe. – Ahol fordulok, ott a nyúl.

A róka, mint a kígyó, csúszik a bagoly után pár lépésre, és már jó ideje zegzugolnak a határban, amikor a bagoly megfordul, és egy helyben szitálva ereszkedik lefelé.

Suhan a róka, de az orra előtt egy méterrel kipattan a nyúl. Utána! A nyúl az életét menti, a róka szörnyű éhes, és már majdnem eléri, amikor a nyúl derékszögben elfordul. A róka utánacsinálná, de közben nekiszalad egy nagy hantnak, és olyan bukfencet vág, hogy csak úgy porzik.

Most már elveszett a nyúl. Szikrázik a róka szeme a méregtől. A szél zörgesse a csontjait ennek a bogyógyárosnak! Itthagyott, és nyalogatja a bundáját.

– Ügyetlen vagy, Ravasz! – vélekedik a bagoly. – A vackon kellett volna megszorítani. Öregszel te is.

– Hiába – mentegetőzik a Ravasz megrázva magát –, ez a környék leggyorsabb nyula. Úgy fordul, mintha eltörnék – és lemondólag legyint farkával. – Nézzünk talán másikat.

Ebben a pillanatban éles nyúlsírás száll végig a szántáson. Odább, a bokros legelőszélről jött a hang. Ravaszt mintha rugók löknék előre.

– A nyulam – csikorgatja a fogát –, a nyulam!... – és vágtat a szántáson ész nélkül. A bagoly kíváncsian száll felette. Úgy látszik, a megrémült nyúl belerohant egy másik rókába – gondolja.

Már a nyúlsírás táján járnak, amikor a bagoly embert lát a bokrok közt meghúzódva.

– Vigyázz, Ravasz! – szól le, de már elkésett.

Egy villanás, egy dörrenés – a bagoly ijedten vágódott fel a levegőbe, és Ravasz csak elfeküdt a szántáson.

– Gyalázat! – ijedezik a bagoly újra a kukoricaszáron elmélkedve. – Gyalázat! Szegény Ravasz. Nagy zsivány volt… nyugodjék. De mégis… amit az ember művel azzal a villámló fenével… Így pusztult el szegény bátyám is. Durr!... és csak lefordult a góré tetejéről. Jó lesz nekem is vigyázni.

Ekkor már halk szél mozdult az erdő felől, mely szétteregette a felhőcsordákat, és halvány derengés engedett le a messze égről.

Az öreg bagoly még felszedett három-négy korhely egérkét, melyek cincogva botorkáltak hazafelé, és amikor a keleti égen a csillagok hunyorogva csukták le szemeiket az érkező hajnal fényessége előtt, hazafelé indult.

Még éjszaka volt, de az öreg bagoly jól tudta, hogy fél óra múlva kivilágosodik az ég alja, lármásak lesznek az alvó házak, s ha ilyenkor még ő kint lenne, a korán kelő fecskék szemtelenkednének vele, űzve-hajtva, amíg csak oda nem csalogatnák az embert, s az mindig bajt jelent.

A falu pirosló ablakszemei megint nyiladoznak. Füst is kanyarodik itt-ott felfelé, és néhol csikorog a gémeskút.

Már feltűnt a homályban a torony, az öreg bagoly már emelkedett felfelé, amikor az egyik istálló mellett valamit mozdulni hallott. Kissé lejjebb ereszkedett. Az istálló fala mellett egy óriási egér rágcsált valamit.

– No, még ekkora egeret sem láttam – csodálkozott a bagoly, és elkapta a gyanútlan patkányt.

A patkány sivalkodott, és mivel kissé hátul fogta a bagoly, belemart az ellenség lábába. A bagoly majdnem elejtette a fájdalomtól. Most látta csak, hogy nem egérrel van dolga, de addig még csak hírből – városi rokonsága révén – tudta, hogy ilyen is van a világon.

A patkány súlyos volt, harapott is, hát leszállt vele az istálló tetejére. – Te vagy hát az a híres?– kérdezte, és borotvaéles csőrét összecsukta a patkány tarkójában. A patkány eleresztette a bagoly lábát, és nyekeregve sivalkodott volna, de most már a karmok feljebb fogták meg, és csak elnyúlt a gyilkos szorítás alatt. – Még harap a gazember! – méltatlankodott a bagoly, és megmozgatta karmait a patkányban. Azután felreppent vele a torony sarkán kiugró gerendára és körülnézett.

A másik gerendavégen egy kis szürke kuvik ült, de most illendően meghajtotta magát. – Jó reggelt, bátyám! Haj, de gyönyörű egeret fogtál!

– Nem egér ez, füles! Patkány! Ha már hallottál róla…

– Patkány? Sose hallottam. Magamfajta szegény zsellérnek még egér sem jut. Nem ilyen úri falat. Ma is egész éjjel csak egy kis egérkét fogtam. Rácsot tettek az emberek a magtár ablakára is. Oda sem lehet bejutni… Pedig az asszonynak is kellett volna hozni valamit. Holnapra várjuk a tojások megpattanását... Ha egy kis maradékot hagynál…

A torony alatt lépések hallatszottak. – Most fogózz meg, öcsém. Kezdődik a zenebona. – A két bagoly összehúzta magát, és úgy várták, mikor zendül meg a harang. Már derengett az ég alja, amikor a hajnali harangszó utolsó hullámai is elszálltak a falu felett, a dérfehér mezők felé.

Az öreg bagoly átszólt a kuviknak. – Hát vidd be az asszonynak. Ilyenkor muszáj … Inkább lemondok róla… – pedig már egy falat sem csúszott volna le a torkán.

A kis kuvik felkapta a kis patkányt, és boldogan tűnt el a templompadlás ablakán. Ő nem a toronyban lakott. Hátul a padlás zugában éldegélt, és nem is vágyott a torony előkelőségei közé.

Az öreg bagoly is belibbent a törött ablakon. Tollászkodott, ásított nagyokat, és bizalmatlanul nézte a harangokat, melyek halkan bongtak, ha a szél a kötelet nekifújta a peremüknek.

A harangozó becsapta a templomajtót, és megforgatta benne a rozsdás kulcsot. A csattanás még ott verte magát az öreg falak között, amikor a kulcs csikorgása már belevájt rozsdás karmaival a puha, mély hangokba. A bagoly már bóbiskolt, de erre megint felriadt, és félálomban ezt mondta: – Hát igazán megolajozhatnák már egyszer azt a kulcsot… – és újra behunyta nagy szemeit.

És odakint térdig ködben járva, fázósan átszaladt a határon az álmos őszi reggel.

Lengyel János versei

Erdei rapszódia

Magas fákon madárfészek,
Trilláznak a kis zenészek.
Trallala-la, szól a nóta,
Táncra perdül a diófa.

Dühös harkály közbekoppant,
Csőre éles, dühe roppant.
Édes álmát megzavarta
Dalolászó rigófalka.

Bölcs bagoly a fejét rázza,
Búját-baját magyarázza.
Egérfogó öreg madár
Prédára már alig talál.

Nyúlüregben szürke bunda
Rigók dalát egyre unja.
Répát rágni vágy a foga,
Messze van még a vacsora.

Libasorban vadkan konda,
Csúf ez a dal, egy sem mondja.
Körbe látja a világot,
Szeret minden disznóságot.

Megzizzen a száraz avar,
Csupasz zaja rosszat takar.
Csend legyen most azon nyomban,
Vadász járkál a vadonban!

Bp., 2010. 02. 24.

Egyiptom

Lehet, hogy ma már nem téma,
Hol is van az a Théba.
De egykor fontos volt e szó,
Hisz ott székelt a fáraó.

Tuthmózisz és Tuthanhamon
Uralma a sivatagon.
Csábított a Nílus kincse.
Kultúráját széjjelhintse.

Tovább él itt az ókor,
Megrészegít, mint az óbor.
Ré hatalmát nem felejtik,
Dicsőségét kövek jelzik.

Velence

Vízen ülő Velence,
Tengerkéklő szelence.
Mesebeli tündérvár,
Itt lakik a karnevál.

Virgonc lelkű lagúnák,
Ficánkoló gondolák,
Templomok, az áhítat
Minden lelket átitat.

Adriának tengere,
Marco Polo szelleme.
Vedlő falú paloták
Hordozzák a nagy csodát.

Patika

Kinyitott a patika,
Belépett az Atika,
Követte őt Katika,
Tele lett a patika.

Aszpirint kért Atika,
Csodálkozott Katika.
Azért van a patika,
Gyógyszert vegyen Atika.

Izgatott lett Atika,
Megérkezett Marika.
Eltávozott Katika,
Várta már őt Lacika.

Füzesi Magda versei

Bodorka

Éjféltájban bodorodott,
hold tükrében tollászkodott,
nyújtózkodott, kerekedett
Bodorka, a felhőgyerek.

Unatkozott, ásítozott,
társak után áhítozott,
mígnem aztán másnap éjjel
találkozott a vén széllel.

Szólt az öreg: – Indulj nyomban,
nézz körül az emberhonban!

– Dehogy megyek, dehogy nézek,
a királlyal sem cserélek!
Megélek én az ég hátán,
játszótársam a szivárvány!

Ám egyszer csak észrevette,
egy felhő sincs már mellette!
Gyülekeztek vígan, bátran
a szürke ég kapujában.

Társai mind útra keltek,
a vén széllel feleseltek.
Az mérgében kardot rántott,
villogtak is a villámok.

Bodorka csak ámult-bámult,
még a feje is megfájdult,
aztán megnőtt keze-lába,
nagy felhő lett délutánra.

Azt mondom el, amit láttam,
szerdán este bőrig áztam:
Bodorka, a felleg lánya
fejest ugrott a világba.

Kisasszony hava

Kint kacarásznak a barna rigók,
bent a sarokban alszik a pók.
Mint ama régi utcazenész,
kék takarón a tücsök heverész.

Tölgyfán a gyík odúba szalad,
hinti a pitypang az unt magokat.
Ördögszekéren jár a kobold,
nagy hasú lantot penget a hold.

Komatál

A nyúlmama szapora,
A fészkében hét fia.
Ide nyúl vagy oda nyúl,
Lába alatt egy kis nyúl.

Szomszédom, a kis Albert
Alig várta a reggelt:
A nyúlcsalád rokona –
Ő az új keresztkoma!

– A komaság nagy dolog,
ajándékot is hozok:
sárgarépa-levelet,
ettől nő a nyúlgyerek!

Barátom, a Megylek vár

Legyen tél, tavasz vagy nyár,
barátom, a Megylek vár.
Vár a polcon, a kamrában,
ünneplő üvegruhában.

Arra vár, hogy megegyem,
Pesten, Érden, Szegeden.

Ami nem divat

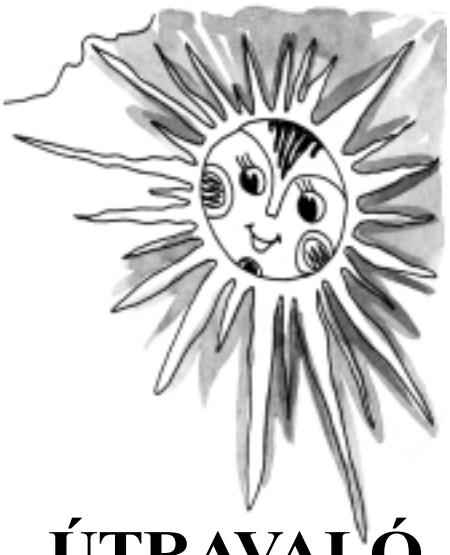

– Szia, Tücsök! Már régen nem hallottalak hegedülni.

– Régen? Nem olyan régen hallhattál. Egyébként is a hegedű ma már egyáltalán nem divatos. Arra gondoltam, megtanulok dobolni a szárnyaimmal.

– Dobolni?! Merthogy az divatos?! Megmondjam neked, mi nem divatos mostanában? Tudod mit, inkább elmesélem.

* * *

Csalogányéknál nagy öröm köszöntött be egy szép napon: újabb taggal bővült a família. De még mielőtt az énekesmadarakra gondolnál, hadd áruljam el, hogy egy csacska kacsacsaládot csúfoltak ezen a néven, mert meg voltak győződve hangjuk szépségéről. Rikácsoltak is annyit, hogy mindenki a fejét fogta a Feneketlen-tó partján. A víz pedig egyáltalán nem volt kegyelmes a tólakókhoz. Válogatás nélkül tovavitte a hangot, akár brekegés, akár hápogás volt. El lehet hát képzelni, hogy a tópart nem annyira volt oda az örömtől, amikor a megrepedt tojáshéjon kibukkanó csőröcske elkezdte a követelődző csipogását.

– No, szép! – dünnyögött a varangykórus. – Még semmi nem látszik ebből a madárból, de a hangját már ismeri az egész környék. Mi lesz, ha megnő?

Hát még ha azt sejtették volna, hogy Retemte nemcsak a hangjával fogja riogatni a békés polgárokat!

A kiskacsa gyorsan növekedett, és éles csipogásánál csak kíváncsisága volt erőteljesebb. És nemcsak a szomszédokat készítette ki, hanem a szülőket is.

– Úgy döntöttem, én vagány kacsa leszek – toppant be egy nap Retemte a szülői házba, s mielőtt a meglepett család bármit is szólhatott volna, eltűnt a nádasban.

Ettől a naptól kezdve mindig más külsővel jelent meg a kiskacsa. Egyik nap a hódfiúk fintorát utánozva cammogott, aztán ugrált, mint a békák. Egyszer nagyon csöndes volt, másnap be nem állt a csőre. Volt, amikor ki nem lehetett rángatni a vízből, máskor állandóan röpködni akart. A szülők kétségbeesetten várták a hajnalokat, mert nem lehetett tudni, hogy milyen jellem fog kipattanni Retemte fészkéből.

A kacsapalánta nagyon élvezte az átváltozósdit. Az nem tűnt fel neki, hogy a tóparti fiatalok miért vannak olyan szívesen a társaságában. Azt gondolta, azért szeretik, mert ugyanolyan, mint ők.

Egyik este épp az éjjeli bogarak életmódjával próbálkozott. Amikor leült a nádas szélén kipihenni a lopakodó repülést, suttogásra lett figyelmes.

– Mit gondoltok, ma mivé változott a Kaméleon?

– Várj, kitalálom!… Szitakötővé.

– Neeem, dehogy, az a múltkor volt.

– Akkor… vízipókká?

– Nem, az talán legközelebb lesz. Ma éjjeli bogár.

– Meglátjátok, egy szép nap gólyának érzi majd magát és elrepül délre.

– Hé, ez eszedbe ne jusson! Min fogunk szórakozni, ha elmegy? Inkább szavazzuk meg, hogy holnap mivé alakul át. Ki szavaz arra, hogy ganajtúró bogár lesz?

Retemte nem hallgatta tovább a „barátai" gúnyolódását. Kóválygó fejjel szállt vissza a fészkére, és nagyon boldogtalannak érezte magát.

– Én nem értem őket! Hiszen teljesen olyanná változtam, mint ők, csak hogy befogadjanak. Azt szerettem, amit ők, azt tettem, amit ők. Most meg

ÚTRAVALÓ

rajtam nevet az egész nádas. Ostoba társaság! Fogalmuk sincs róla, milyen az igazi vagányság.

– Vagányság? – suttogta az esti szellő. – Akkor lennél valóban „vagány", ha nem foglalkoznál mások tetszésével vagy nemtetszésével, hanem mernél önmagad lenni. Egyáltalán nem fontos, hogy mi a divat, hogy mi számít menőnek. Tedd azt, amit belülről diktálnak neked, és meglátod, egy idő múlva téged utánoznak majd a többiek.

* * *

– Szóval mi nem divatos mostanában?

– Az egyéniség. Az egyáltalán nem divat. „Legyél olyan, mint a többiek, ne gondolkodj, ne különcködj, mert akkor nem lesz barátod." Nem ezt érzed mindenhonnan? Ezek után nem csodálkozom rajta, hogy dobolni akarsz inkább, nem hegedülni.

– Bogi… Én … én nem mondtam, hogy többé nem hegedülök. Miért is mondanék ilyet? Az erdőben senki nem tud úgy hegedülni, mint én. Dobolni mindenki tud, na de hegedülni?

– Ó igen, én sem gondoltam másképp. Egy tücsök sosem lenne olyan buta, hogy úgy táncoljon, ahogy mások fütyölnek.

– Megyek is gyakorolni. Holnapra készítek egy dalt, remélem, tetszeni fog…, de ha nem, az se baj. A Teremtő értékelni fogja.

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

István. Annak a hét diakónusnak az egyike, akiket a jeruzsálemi gyülekezet a gyakorlati ügyek intézésére választott, hogy az apostolok ezektől mentesülve teljesen az evangélium hirdetésének szentelhessék magukat. István erővel és kegyelemmel telve nagy csodákat és jeleket is tett a nép között. A zsinagóga egyes tagjai megpróbáltak vitatkozni vele, de nem szállhattak szembe azzal a Lélekkel és bölcsességgel, amellyel ő beszélt. Ekkor rágalmakkal és hamis tanúkkal a nagytanács elé állították. A főpap kérdésére István hatalmas beszédet tartott, amelyben fejükre olvasta, hogy miként atyáik a prófétákat, úgy üldözték és üldözik ők Krisztust és tanítványait. Ez a kijelentés annyira felingerelte hallgatóságát, hogy fülüket befogva rárohantak és a városon kívülre hurcolva megkövezték. Így István lett az első keresztény vértanú. Utolsó szavai megrendítően emlékeztetnek Jézusnak a keresztfán mondott szavaira: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet" és „Uram, ne ródd fel nekik ezt a bűnt". A tömegben ott volt a tarzuszi Saul, a későbbi Pál apostol is, ő őrizte azoknak a felső ruháját, akik részt vettek István megkövezésében.

Ittaj. A filiszteusok földjéről, Gátból származott, de hűséges követője lett Dávidnak, és nem volt hajlandó elhagyni urát akkor sem, amikor annak a lázadó Absolon elől kellett menekülnie. Ezért később Dávid egyik hadseregrészének lett a parancsnoka.

Izmael. Ábrahám fia Hágártól, Sára szolgálóleányától. Mivel ekkor még Sárának nem született meg a fia, a korabeli szokás szerint Izmael számított az örökösnek. De Izsák születése után a két anya féltékeny lett egymásra, úgyhogy Ábrahám végül is kénytelen volt elküldeni Izmaelt és anyját, Hágárt.

Izráel. Jákob új neve, amelyet azon az éjszakán kapott, amelyen addig tusakodott imádságban az Úrral, míg meg nem áldotta. „Nem Jákob lesz ezután a neved – szólt hozzá az Úr –, hanem Izráel, mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél." Tizenkét fia lett Izráel tizenkét nemzetségének az őse, s ez a tizenkét törzs alkotta Izráel népét.

Az egyiptomi szolgaság után Isten elvezette Izráel fiait az ígéret földjére. A pusztaságban hosszú éveken át tartó vándorlás alatt forrt össze a tizenkét törzs egy néppé, az *egy* Isten népévé. Az ígéret földjén kemény harcokat kellett vívniuk az ottani lakosokkal és a környező népekkel, hogy fennmaradhassanak. De Dávid és Salamon királysága idején egységes és erős nemzetté váltak. Salamon fia, Roboám alatt azonban szétszakadt a nép, a tíz északi törzs elszakadt Dávid házától, mint külön Izráel, csak Júda és Benjámin törzse maradt meg Jeruzsálem székhellyel a dávidi királyoknak. Mivel nem hallgattak Istennek a prófétákon keresztül üzent intelmeire, Kr. e. 724–722-ben Szargon, Asszíria királya elfoglalta Izráelt, a nép többségét fogságba hurcolta, s ezek soha többé nem kerültek vissza, az otthonmaradtakból pedig, akik különböző bevándorlókkal keveredtek, lettek a későbbi samáriaiak. Júda Kr. e. 597-ben, illetve Jeruzsálem feldúlása után 587-ben került 70 évig tartó babiloni fogságba. Hazatérésük után csak rövid ideig volt önálló állami létük; egyiptomi, majd szír, végül Kr. e. 63-ban római uralom alá kerültek, s elkezdődött szétszóródásuk az egész Római Birodalom területén. Mindeme küzdelmes időkben csak az eljövendő Messiásba és az ő felszabadításába vetett hitük tartotta meg őket, de amikor eljött a Messiás, Jézus Krisztus, s nem úgy állította helyre országukat, ahogy remélték, többségük elutasította, keresztre juttatta a Megváltót, s csak kevesen hittek a feltámadott Úrban. Ezek alkották és alkotják a pogányságból egyre nagyobb számban megtértekkel együtt Isten új szövetséges népét, a keresztény egyházat.

Izráel tizenkét törzse. Jákob tizenkét fiának a leszármazottai (a Biblia néptörzseknek nevezi őket), az ígéret földjének elfoglalása után Mózes és Józsué rendelkezése szerint telepedtek le a számukra pontosan kijelölt területen: Rúben, Gád és Manassé egyik féltörzse a Jordántól keletre, a többi (északról dél felé haladva): Áser, Naftáli, Zebulon, Issakár, Manassé másik féltörzse, Efraim, Dán, Benjámin, Júda és Simeon, a Jordántól nyugatra. Lévi törzse mint papi törzs az egész ország területén kapott bizonyos városokat, de nem volt külön törzsi területe. Mivel József két fiának, Efraimnak és Manassénak a leszármazottaiból két törzs lett, így oszlott meg az ország Lévi törzsén kívül mégis tizenkét törzs között.

Izsák. Amikor Ábrahám meghallotta, hogy fia lesz, nevetett ő is, meg a felesége, Sára is, mivel már nagyon öregek voltak. S mikor megszületett a fiuk, Izsáknak nevezték el, ami azt jelenti: „nevetés". Ábrahám nagyon büszke volt a fiára, mert Isten azt ígérte neki, hogy Izsáktól nagy nép fog támadni. Előbb azonban Isten próbára tette Ábrahám hitét, amikor azt kívánta tőle, hogy áldozza fel Izsákot. Ábrahám erre is kész volt, de az Úr az utolsó pillanatban visszavonta parancsát, és egy kost mutatott neki szarvával felakadva a bozótban. Ezt a kost áldozhatta fel Izsák helyett. Izsáknak Rebekával kötött házasságából született Ézsau és Jákob, Jákobnak pedig, aki később az Izráel nevet kapta, a leszármazottai az izraeliták, a zsidó nép. Isten tehát Izsákon keresztül munkálta a népével kötött szövetséget. Az Ószövetség Istent „Ábrahám, Izsák és Jákob Istené"-nek nevezi, mivel velük újította meg szövetségét az Úr; az Újszövetség „a mi Urunk Jézus Krisztus Atyjá"-nak, mivel Jézus által fogadott minket is fiaivá.

Izsóp. Erős illatú bokros növény. A bibliai izsópot nem sikerült teljesen azonosítani egyetlen mai növénnyel sem.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják…

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Szabó Magda

Abigél

(Részlet)

Kőnignél. Abigél újra megszólal

Másnap alig tudott felkelni. Ha Bánki nem segít a fésülködésben, de még a köténygombolásban és a cipőfűzésben is, elkésik a reggeli áhítatról. Torma is alig állt a lábán, s olyan fájdalmas szemmel bámult maga elé, hogy a nagytiszteletű úr elmerengett, mennyire lelkére veszi ez a derék teremtés az intelmeket, s Vitay arca is milyen megviselt; hiába, közeledik a karácsony, a nagy lélekvizsgálások ideje. Se Ginának, se Tormának nem volt fogalma arról, miről szólt az aznapi imádság. Torma ugyan énekelt, mert a Matulában nem volt olyan egyházi dallam, amit akár alva is el nem tudott volna fújni, de Gina még csak nem is tátogott ezúttal, csak sűrűn lehunyta a szemét, mert szúrtak a szemhéjai. Zsuzsanna ott állt a közelükben az imateremben, senki számára nem volt se szeme, se füle, úgy elmerült a fohászkodásban. Mint mindig, az összes nevelők is velük voltak az imateremben, ott álltak az igazgató mellett; Kőnig nemigen látszott bánatosnak Vitay Georgina sajátságos portréja miatt, teli tüdővel bőgte a szenteneket, kihallatszott a hangja a tanárok együtteséből.

Kalmárral volt az első órájuk,a tanár még el se kezdte a számonkérést, mikor a prefekta belépett. Zsuzsanna olyan ritka vendég volt az osztályban, hogy máskor elragadtatás fogadta volna, de most az osztálynak nem volt jó a lelkiismerete, zavart arcok fordultak felé. Kalmár legalább úgy meglepődött, mint az ötödikesek, s míg a katedráról lesiett, hogy fogadja és üdvözölje, szeme leplezetlenül csillogta azt az örömet, amit a meglepődés mellett érzett. Mindenki tudta, ha Zsuzsanna órát hallgatni jött, ma olyan tanítás következik, hogy még a falak is izzani fognak az indulattól: mindazt, amit Kalmár Zsuzsanna iránt érzett, s még nem tudott vagy nem akart elmondani neki, bele fogja önteni a történelemnek abba a szakaszába, ami ma sorra kerül.

Ám Zsuzsanna nem hospitálni jött. Rá se mosolygott az osztályra, le sem ült, megállt az ajtó előtt, onnan mondta el a mondanivalóját: elnézést kér, hogy megzavarja a tanítást, de az ügy nem várhat délutánig, valami tisztázatlanul maradt a püspöklátogatás után. Éjszaka sokáig gondolkozott rajta, mit tegyen, s úgy döntött, Kalmárt kéri meg, az ötödik osztályfőnökét, legyen segítségére a tegnapi sajnálatos eseménysorozat hátterének kiderítésében. Ha Kőnig tanár úr rendkívüli jóságában melléállt is a bűnösöknek, akiknek nagyon is kiszámítható, mi lett volna a sorsuk, ha a püspök úr jelenlétében derül ki, ami így titokban maradt, azért kívánatos, hogy végül is pontosan tudják, mi játszódott le voltaképpen, már csak azért is, hogy az osztály észre térjen, tanulja meg becsülni a felebaráti szeretetet, az irgalmat és a megbocsátást, és abból is példás leckét kapjon, mi illik, mi szabad, egyáltalán mi lehetséges egy iskolában.

A levegő megfagyott. Zsuzsanna, aki úgy állt a zöld ajtónak vetve hátát, mint valami szigorú paradicsomi angyal, éppúgy érezte ezt, mint Gina, mint mindenki, és a levegő nemcsak a megriadt ötödikesek izgalmától fagyott meg, hanem Kalmár miatt is. A perc feszültsége, hangulata, meg nem fogalmazott szenvedélye valahogy túlmutatott most az iskolán, ott kinn a felnőttek világában történhetnek ilyesmik – érzékelték az ötödikesek. Az osztály, még maguk a főbűnösök is, csak párhuzamos izgalomként vették tudomásul Zsuzsanna haragját, a másik, amire sokkal érzékenyebben reagáltak, az volt, amiről most már értelmetlenség lett volna úgy tenni, hogy az ember nem veszi észre – az ötödikeseknek tudomásul kellett venniük végre, hogy Kalmár szereti Zsuzsannát, de Zsuzsanna nem szereti Kalmárt, és akármilyen furcsa és érthetetlen is ez, de Zsuzsanna Kőniget szereti, a füles sapkás lehetetlen Kőniget, és amire a saját megsértett tekintélye miatt sose volna képes, Kőnig védelmében igen. Az osztály azt érezte, nagyobb csalódás nem érhet valakit, mint ami most Kalmárt, de azt is érezték, hogy valamiképpen még őket is megsértette Zsuzsanna, mert hát hogy is lehetséges, hogy olyan valakihez vonzódjék, mint Kőnig.

Ha iménti örömét nem is tudta jól leplezni, a Matula eléggé jól megnevelte Kalmárt ahhoz, hogy úgy tudjon tenni, mintha nem venné észre: elutasították. Arcán csak annyi volt a változás, hogy eltűnt róla a ragyogás, tanáros lett, tartózkodó. Arra kérte a diakonisszát, foglaljon helyet a katedrán, hogy jól láthassa az ötödikeseket, mire Zsuzsanna fellépdelt mellé, és mint valami bíró, el is helyezkedett az osztállyal szemben

az emelvényen, már arra is volt ereje, hogy azt játssza a prefekta és az osztály előtt: neki magának is eszébe jutott, ami Zsuzsanna szívét úgy nyomja.

Azt mondta, maga is foglalkozni akart ezzel a sajnálatos eseménnyel a mai napon, felhívni az osztály figyelmét Kőnig tanár úr nagylelkűségére, megfeddni azokat, akik visszaélnek ennek a gyöngéd szívű, derék férfinak az önzetlenségével, s megmagyarázni a növendékeknek, milyen tiszteletre méltó, nemes dolog az, ha valaki – bár nem bűntelen, és erre így voltaképpen nem is méltó – embertársai megmentése érdekében nem egészen helytálló, a tényeket kissé megváltoztató nyilatkozatot tesz irgalomból. Zsuzsanna lehajtotta fejét, és jól lehetett látni, amint az arca kigyúlt. Mint ahogy az egész ötödik, a prefekta is felfogta, hogy Kalmár most mindenki füle hallatára hazugnak nevezte a kollégáját. Igen, ő is vizsgálatot akart indítani – folytatta Kalmár –, hát akkor hallják csak, hogy is volt a tegnapi groteszk dolgozat.

Mondatai olyan kerekek, rendtartásnak, a matulás nevelés elveinek megfelelőek voltak, hogy akár kartonra lehetett volna nyomtatni őket és kifüggeszteni, mint a helyes nevelői magatartás hitvallását a bibliai idézetek mellé, de közben minden szavának más, titkos értelme volt, és mindenki értette is a sima közlések jelentését. „Ezért az emberért, aki az iskola bohóca, még megtorlásra is képes lettél, hát milyen nő vagy te voltaképpen, Zsuzsanna, hogy nem kell, amit én kínálok, és amellé állsz, aki annyira nem érdemli?"

Gina törte a fejét: mit csináljon. Ezt a dolgozatbotrányt neki köszönheti az osztály, nem keverheti bajba őket, lehetetlen. Talán nem lesz belőle végzetes ügy. Ha az igazgató hallgatott a püspök előtt, akkor aligha hozza elő még egyszer a dolgot, s a büntetés, ha még egyet kapna, nem lehet akkora, hogy eltávolítással fenyegetné; Zsuzsanna nyilván csak figyelmeztetni akarja őket, hogy hagyják békén Kőniget. Kalmártól nem félt, valószínűtlen volt, hogy véres bosszút álljon rajta éppen Kőnig miatt. Engedélyt kért a szólásra, felállt, s ahogy a minap Kis Mariéknak, elmondta Kalmárnak és Zsuzsannának is, mi az a Sokoray Atala-féle kettős dolgozatírás, és azt is, hogy ő ajánlotta az osztálynak, valósítsák meg itt is. Zsuzsanna le nem vette róla a szemét, úgy hallgatta, Kalmár közben a krétával játszott, olyan apró darabokra törtdelte, a hibátlan, hosszú krétát, hogy azt ugyan nem lehetett többé használni semmire. Mikor Gina elhallgatott, megkérdezte az osztálytól, hányan írtak még Vitayhoz hasonlóan dupla dolgozatot – mindenki felállt. Zsuzsanna csak nézett némán, Kalmár kérte, adják át a fogalmazásokat, az ötödikesek közölték, még tegnap megsemmisítették valamennyit: boldogok voltak, hogy ezt nem mulasztották el. Éppen még csak az hiányoznék, bemutatni Kalmárnak a róla írtakat, vagy odaadni Zsuzsannának azokat a műveket, amelyek az ő szerelmi élete rendezésével foglalkoznak. Kalmár azt mondta, Vitay és Torma ugyan már kiálltak az éjjel egy büntetést, de nem volna igazságos, ha csak ennyivel úsznák meg. Az egész ötödik osztály, beleértve természetesen Vitayt és Tormát is, két hétig nem kaphat a könyvtárból szépirodalmi könyvet, és a filmvetítésekből is kimarad, ezek helyett a testvér majd beosztja őket valami hasznos és Istennek tetsző munkára. Ami az értelmi szerzőt, Vitay Georginát illeti, számára még lesz valami külön tennivaló: ebéd után átmegy a tanári lakrészbe, megkeresi Kőnig tanár urat, előtte is feltárja a valót, közli a jó tanár úrral, hogy gyalázatos módon kicsúfolta őt, s ezért alázatosan bocsánatot kér, Zsuzsanna testvér füle hallatára. Hogy a tanár úrnak adandó elégtétel teljes legyen, az ötödik osztály nevében és képviseletében ő majd átkíséri Vitayt és a testvért.

Zseniális terv volt, felülmúlhatatlan! Az ötödik megint azt érezte, joggal választotta benti, harmadik szerelmének Kalmár Pétert. Az ötlet, hogy Kőniggel végighallgattassák, amit elvégre azért mégse tudhatott holtbiztosan, hogy a fülébe mondhassák, őt bizony, őt csúfolták ki személy szerint, és mindezt délután, az otthonában és Zsuzsanna jelenlétében, kihúzta a büntetés tüskéjét mindenkiből. Figyelték a prefektát, mit felel, Zsuzsannának éppúgy rá kellett már jönnie, mit idézett Kőnig fejére ezzel a nyomozással. Ha nem szólt volna, pár nap múlva feledésbe merült volna a tegnapi botrány, szépen el lehetett volna siklani felette, úgy tenni, nem is történt semmi, nem sértettek meg senkit, csak éppen valami balul sikerült groteszk ábrázolás miatt meg kellett feddni a fegyelmezetlen ötödikeseket, máskor majd ügyesebben fogalmaznak. Úgy kell nekik, most majd Zsuzsanna is, Kőnig is duplán megkapják a magukét, méghozzá Kalmár előtt.

Az ötödikeseket nem izgatta a kollektív büntetés, maga Gina meg úgy készült a tanári lakrészben teendő látogatásra, mint valami társadalmi eseményre.

Számítógép-suli 60.

ECDL-FELADATOK

A **Számítógépsuli** korábbi részeiben a számítógép felépítésével, operációs rendszerével, valamint a Microsoft Office programcsalád két leggyakrabban alkalmazott programjával, a Word szövegszerkesztő és az Excel táblázatkezelő programokkal ismerkedtünk meg. Most pedig rajtatok a sor, ettől a résztől kezdve számotokra az **ECDL**-példatárból szövegszerkesztési, később pedig táblázatkezelési feladatokat válogatok, melyet fel kell szednetek, meg kell formáznotok és egy levélhez csatolt fájlként továbbítanotok kell nekem a következő címre: ***irka.pd@gmail.com***. A dokumentum fejlécében tűntessétek fel a nevetek, az iskola nevét melybe jártok, a láblécben pedig az osztályotokat is. A feladat megoldását *októberber 15-ig* kell elküldeni, az eredményeket a következő számban fogjuk közölni.

-- NAURU ----------

Hivatalos neve: Nauru Köztársaság
A Brit Nemzetközösség tagja
Területe: 21 km²
Lakóinak száma: 9350 (1989, becsült adat)
Fővárosa: Yaren (lélekszámáról nincs adat)
Nyelvek: naurui, angol
Vallási megoszlás: naurui protestáns egyház, római katolikus

Földrajzi jellemzői

A sziget lapos korallatoll
Éghajlata: Trópusi éghajlat sok csapadékkal, főként november és február között.

Gazdasága

Nauru gazdasága a foszfát exportján alapszik, amelyből azonban a készletek 2015-re várhatóan kimerülnek. Mellette a hajózás, a légi közlekedés és a kikötői vámok jelentik a fő bevételi forrásokat.

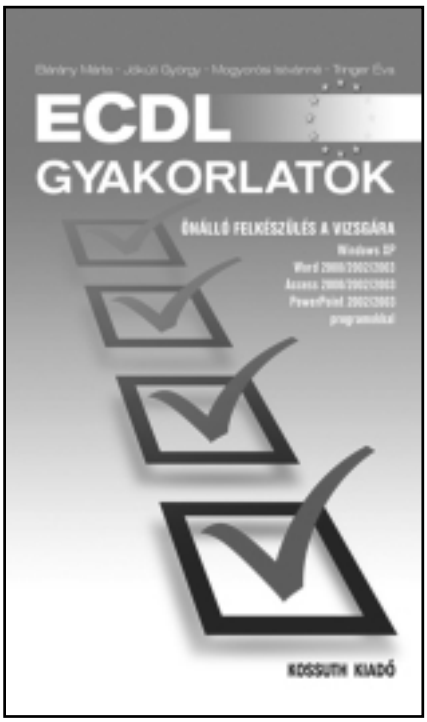

Pallay Dezső

Feladat

Mit gondoltok, hány magyar tannyelvű iskola van Kárpátalján?

Állati rekordok

Ha rekordokról esik szó, az emberek elsősorban önmagukra gondolnak, pedig sok rekord elbújhat az állatok teljesítménye mellett. A rekordok könyvének megalkotása is annak köszönhető, hogy egy szenvedélyes vadász sok kudarc után arra a kérdésre kereste a választ: melyik állat a leggyorsabb a világon? Mivel nem volt olyan könyv, amelyikben választ talált volna erre a kérdésre, elkezdett rekordok után keresgélni. És így (remélhetőleg idejében) megtudta, hogy egy gepárd rövid távon képes elérni az óránkénti 110 kilométeres sebességet, egy vándorsólyom legnagyobb repülési sebessége pedig óránként 230 kilométer körüli. Az orrszarvúbogár saját testsúlyának 850-szeresét is képes elmozdítani, a hangyák pedig testük súlyának több mint ötvenszeresét. Ugrásban az óriáskengurunak nincs ellenfele: képes akár 13 és fél méternyit és három méternél magasabbat is ugrani. A déli-sarki elefántfókák két óra hosszat is kibírják lélegzetvétel nélkül, és 1800 méter mélyre is lemerülnek. Az óriásbálnák élnek az emlősök közül a legtovább, akár 90 évig is.

A szárazföldi állatok közül a legidősebb kort az elefántok érik meg, akár 50 évesek is lehetnek. A legidősebb elefánt 78 éves korában pusztult el egy állatkertben. A madarak közül az arapapagáj 60 évig is elél, de a fogságban feljegyzett

korrekordot egy hím kondorkeselyű tartja, amely legalább 72 évet élt. Már kifejletten érkezett a moszkvai állatkertbe 1892-ben, és 1964-ben pusztult el. Igaz, ezek az élőlények alig felét élik meg az állatvilág rangidősei, az óriásteknősök élettartamának, azok ugyanis jóval 100 év fölött múlnak ki. A legöregebb 152 éves volt, amikor elpusztult.

A Föld legnagyobb állata a kék bálna, amely elérheti a 33 méter hosszúságot, súlya pedig a 150 tonnát. Az újszülött „picinyek" 7000 kilogrammosak.

Cimbora, *Románia*

Ki mit eszik?

Azt mindenki tudja, hogy az állatok egy része növényekkel táplálkozik, de azt tudjátok-e, hogy olyan **növények** is vannak, amelyek **„megeszik" az állatokat**? Na persze nem a répa kapja be a nyulat vagy a lucerna a tehenet, de léteznek olyan növények, amelyek legyeket vagy más, apró állatokat fognak. Ilyen például a harmatfű, amelyik a Szent Anna-tó fölötti Mohosban nő. Kerek levelei rózsát alkotnak, és felületükön a mirigyszőrök úgy csillognak, mint a harmatcsepp. Jaj annak a legyecskének, amelyik meg akarja kóstolni! Rögtön odaragad, a szomszédos szőrök ráhajolnak, körülfogják és megemésztik.

Mocsarakban, tavakban is él ilyen „vérengző" növény: a **rence** hínárra emlékeztető, sallangos levelei között néhány milliméteres hólyagocskák rejtőznek. Mindegyik hólyagocska egy tökéletes minicsapda, csapóajtóval és két előremeredő nyúlvánnyal. Ha egy békésen úszkáló rákocska, ebihal vagy halivadék hozzáér ezekhez a nyúlványokhoz, a csapóajtó felpattan, a hólyag beszippantja és megemészti áldozatát.

Honnan tudják a mezőn legelésző állatok, melyik növény ehető, és melyik mérgező?

Talán szopós korukban megtanulják, hogy anyjuk milyen növényeket fogyaszt, ez megérződik a tej ízén. Igen ám, de a növénytakaró összetétele évszakonként változik, és a tejből csak a szoptatás idején növő növényekről értesülhet a kisállat. Az elején biztosan bele-belekóstolnak a mérgező növényekbe is, de nem fogyasztanak belőlük halálos adagot, az enyhe rosszullét pedig arra figyelmezteti őket, hogy a jövőben elkerüljék ezeket a növényeket. Igen ám, de itt is van egy bökkenő! A legelésző állat nemcsak a mérgező növényekbe kóstol bele. Honnan tudja órák múlva, hogy melyiktől lett rosszul? Ez egyelőre rejtély. Maradjunk amellett, hogy az állatok egyszerűen „tudják", hogy mi a jó, és mi az ártalmas számukra, mint ahogy azt is tudják, mit „vegyenek be", ha megbetegednek.

Láttatok-e már kutyát füvet enni? Savanyú pofája elárulja, hogy nem gyönyörűségében legelészik: négylábú barátunk „elrontotta a gyomrát". A nép jó megfigyelő: **csomós ebír** a magyar neve annak a fűnek, amivel a kutya kúrálgatja magát.

Az állatok **ösztönösen tudják**, hogy mi van hasznukra. Szegény kis **süni** sokat szenved a tüskéi között megtelepedő **élősködőktől**: bolháktól, atkáktól, mert nem tud vakarózni. Megfigyelték, hogy ha egy gerezd fokhagymát adnak neki, az állatka mohón szétrágja azt, s fejét oldalra fordítva nyálát a szétrágott fokhagymával magára köpködi, és szétkeni a testén. Így igyekszik megszabadulni kínzóitól.

Bitay Éva, *Napsugár, Románia*

A természet időjósai

Amikor még nem léteztek meteorológiai intézetek, az ember a saját tapasztalatai és megfigyelései alapján igyekezett megjósolni a várható időjárást. A földművelő ember például azt is tudni szerette volna, hogy hosszú és kemény vagy rövid és enyhe lesz a tél; mikor tanácsos elvetni a gabonát, esős vagy száraz nyár várható-e és így tovább. Igyekezett hát megfigyelni a természet jelzéseit.

Észrevette például, hogy a növények és az állatok viselkedését mennyire befolyásolja az évszakok változása. Sok madárfajta ősszel a mi vidékünkről délebbre költözik. Tavasszal kizöldül a fű, rügyet, virágot bontanak a fák. Ám sem a költözés, sem a rügyfakadás nem zajlik egyszerre minden madár, illetve növényfajtánál. És az egyes madarak, növények se költöznek, illetve rügyeznek minden évben azonos naptári napokon. Hanem mindig akkor, amikor arra az időjárás a legmegfelelőbb.

„Alacsonyan repül a fecske, eső lesz!" – mondogatják még ma is a tapasztalt emberek. És valóban: néhány óra múlva kiadós zápor öntözi a szomjas földet.

Különösen egyes rovarfajták viselkedése jelzi többé-kevésbé megbízhatóan a készülődő változást. A fecske is azért repül alacsonyan, mert a táplálékul szolgáló apró szárnyas bogárkák leereszkedtek az alsó rétegekbe. Zivatar közeledtekor ugyanis egyre növekszik a levegő páratartalma, minél feljebb megyünk, annál inkább. Az apró páraszemcsék rárakódtak a magasabban repülő rovarok szárnyára, és zavarják őket a röpködésben. Ezért igyekeznek mélyebbre, a kevésbé párás légrétegekbe.

A levegő páratartalmának figyelmeztető változását megérzik a méhek, a hangyák is, és mielőbb igyekeznek visszatérni otthonukba. Mikor tehát hazafelé rajzó méheket, hangyákat látunk – esőre számíthatunk.

Berkes Péter, *Mézeskalács, Szerbia*

Csupa érdekes

Egyes éjjeli lepkék hímjei akár 11 km-ről is megérzik a nőstények illatanyagát.

Jó néhány lepke egyáltalán nem táplálkozik, abból a tartalékanyagból élnek, amelyet még hernyóállapotban elraktároztak a szervezetükben.

A császárlepkék Kanadában és az Amerikai Egyesült Államokban élnek és 3500 kilométert repülnek, hogy a telet Közép-Mexikó fenyőerdőiben vészeljék át. Ezek a lepkék a természet csodái, hiszen mindössze egyszer teszik meg oda-vissza az utat, a többi vonuló állattal ellentétben nincs alkalmuk megtanulni az új útvonalat, mégis ugyanazon az útvonalon és ugyanahhoz a fához repülnek, mint elődeik. Rejtély az is, hogy miért vándorolnak el, és az is, hogyan találnak célba.

Tábortűz, *Szlovákia*

Az ibafai tiszteletes pipája

Nyilván legtöbben közületek ismerik, hallották az alábbi mondókákat:

– Mit sütsz, kis szűcs, sós húst sütsz, kis szűcs?

Vagy: *Az ipafai papnak fapipája van, tehát az ipafai papi pipa papi fapipa.*

Aki gyakorolgatja, hogy hibátlanul mondja mind a kettőt, annak talán megfordul a fejében, hogy pergőbb lesz a nyelve, de az biztosan nem, hogy a szóban forgó szűcs és pap valóságos személy volt-e.

Utánanéztünk.

A szűcsről nem tudtunk meg semmit, de a pap kétségtelenül valóságos ember volt.

Egy Ibafa nevű magyarországi, baranyai falu tiszteletese volt, Hangai Nándornak hívták. Valóban szeretett pipázni, olyannyira, hogy többnyire tartalék pipát is hordott a zsebében.

Egy újságíró érdeme, hogy országosan nevezetes fapipás pap lett. Egyszer ugyanis egy lelkésztársánál tett látogatáson megismerkedett Roboz István újságíróval, aki hirtelen jött ötlettel néhány játékos rímet faragott róla és a pipájáról. Így lett az Ibafa *b* betűjéből *p,* hogy a szöveg nyelvtörőbb legyen.

A tiszteletes eredeti fapipája nem veszett el, rokonai őrzik. Másolata, amelyet Gerber Béla iparművész 1934-ben készített, ma is megtekinthető az ibafai parókián, egy pipaszárakból és pipafejekből összeállított csillárral együtt.

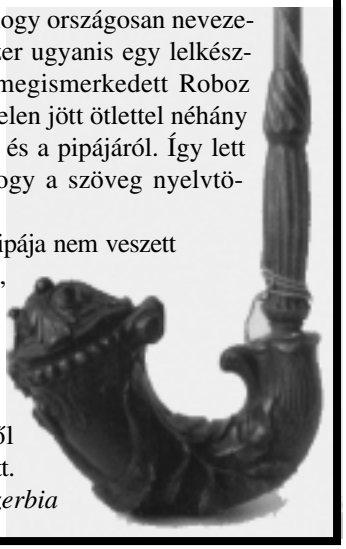

Jó Pajtás, *Szerbia*

Feladat

Alusznak-e téli álmot a sünök?

A lusta legény kalandjai

Indiai népmese

Élt egyszer egy nagyon szegény legény az édesanyjával. Koldulni járt, így tengődtek napról napra a mások könyörületességéből. Nagyon szegényen éltek, de nem panaszkodtak.

Egy balszerencsés napon, amikor még egy maréknyi rizst sem kapott, kiballagott a Kristály-tó partjára, és letelepedett egy szürke kőre, maga alá húzta lábát, és gyönyörködött a szép tájban. Ám egyre jobban mardosta az éhség. Nem volt mit tennie, vizet merített hát a tenyerébe, jót ivott, és így szólt:

– Most ez a korty finom rizs lesz, ez párolgó kecskehús, ez meg jó kis mártás hozzá!

Megesett a tavi tündér szíve az éhezőn. Finom csemegéket varázsolt elő, cserépfazékba töltötte, és a széles levelű lótuszokra rakosgatta. A lótuszvirágok a legény lába elé úsztak, csak le kellett venni a levelekről. A legény ámult-bámult, de senkit nem látott, akinek megköszönhette volna a váratlan ajándékot. Sorra felemelte a fedőket. Ínycsiklandóan párolgott a rizs, a mustáros hal, a fokhagymás kecskehús. Egy edényke telis-tele volt édes süteménnyel. A legény mohón falni kezdett, és a maradékot hazavitte édesanyjának. Másnap újra elment, elmondotta ugyanazokat a szavakat, és – csodák csodája! – újra teli lábas érkezett. Így ment ez sok-sok napon át. A legény meghízott, és lusta lett, eszébe se jutott munkát keresni. Egész nap csak süttette a hasát a tóparton.

De a tavi tündér megharagudott, látva a potyalesést, és elhatározta, hogy leszoktatja a fiút a naplopásról.

Másnap délben ott várta a legényt a megszokott edény. Felkapta és hazavitte. Amikor az asztalhoz ülve a fedőt fölemelte, pofonok és rúgások özöne zúdult rá. Végre sikerült a fedőt a helyére tennie, mire a verés abbamaradt.

A lusta legény házától nem messze lakott egy gazdag kereskedő. Az éj leple alatt tolvajok osontak be hozzá, és rengeteg aranyat és ezüstöt raboltak el a kincseskamrájából. Véletlenül a lusta legény udvarán osontak tovább. Az egyik tolvaj észrevette az udvar zugában a lábast, és mivel éhes volt, felemelte a tetejét, hátha ételmaradékot talál benne. Hát ahogy felemeli a fedőt, pofonok és rúgások esője zúdult rá, de a többi tolvajra is. Csapot-papot, kincset otthagyva, ész nélkül elmenekültek.

Másnap reggel a lusta fiú és az édesanyja boldogan szedte össze a sok-sok szétszórt kincset. De a tavi tündér intelme nem volt hiábavaló. A lusta legény felhagyott a naplopással, és rendes napi munkát keresett magának. Fazekasmester lett, és becsületesen megélt munkájából élete végéig.

Feladat

Milyen alapanyaggal dolgozik a fazekas?

Az *őszelő* hava

A **szeptember**t Szent Mihály hónapjának is nevezik. A csillagászat idevonatkozó adatai szerint Mérleg hava: ♎ (IX. 24–X. 23.).

Kelep, kelep, gólyamadár. Itt van az ősz, elmúlt a nyár. Elmúlt a nyár, itt az ősz, szőlőt őriz már a csősz. (Mondóka)

Az őszelő hava megnézi, hogy miért dolgoztunk a nyáron. Ebben az időben kezdődik a *szüret*, a különféle mezőgazdasági javak betakarítása: a *szőlőszedés*, a *dióverés*, a *krumplivájás* (Kárpátalján így nevezik), a *kukoricatörés*, hogy csupán a legfontosabbakat említsem. Ugyanúgy fárasztó, de vidámkodással hangulatossá tehető a *szilvaszedés* és a *szilvalekvár főzés*e. Kellemes, élménydús napokat szerezhetünk *paprikafűzés*sel.

A szeptemberről azt szokás mondani, hogy a három „ember" végű hónap közül ez az első, amely még szép, napsütéses. A bágyadt erejű, napjában rövid ideig tartó fényár miatt „vénasszonyok nyará"-nak nevezik magyarul. Ne mondjuk idegen nyelvű és kultúrájú hatásra „indián nyár"-nak! Ha tehetjük, figyeljük meg a költöző madarak vonulását!

Ha a vadludak délre húznak, közeleg a tél.

Ha a természet utánozhatatlan színvilágára is kíváncsiak vagyunk, akkor ezekben a hetekben látogassunk el zöldség- és gyümölcspiacokra. Feltétlenül keljünk erdei túrákra, barangolásokra, megéri! Vadgesztenyegyűjtéssel felejthetetlen vasárnapokat tölthetünk együtt szeretteinkkel.

Ennek a hónapnak a következők a legismertebb jeles napjai.

Szeptember 5-e, Lőrinc napja valódi rontónap, ezután már nem az igazi a határból hozott dinnye.

Szeptember 8-án Jézus anyjának, Máriának a születése napját ünnepli a nyugati, másképpen a latin kereszténység. Olyan becses nap ez, hogy a fecskék összegyűlnek ugyan, útra készek, de nem kerekednek fel, bármilyen szép is az idő, másnap indulnak, az ünnep múltával szárnyalnak el délre, a téli szálláshelyükre.

Elment a fecske, üres a kalitka.
Ezt üzente vissza: visszajön tavaszra.

Szeptember 21-ét gazos Máté napjának is hívják. Némely helyeken részleges dologtiltó nap, csak bizonyos munkákat szabad elvégezni. A népi megfigyelés szerint ezen a napon szakad a fű töve.

Máté napi verőfény, jó szürettel jár.

Szeptember 29-ét a vetés hagyományos napjaként tartják számon. Ezen a napon ünnepli az egyház Szent Mihály, Gábriel és Ráfael arkangyalokat. Innen a Szent Mihály hava elnevezés.

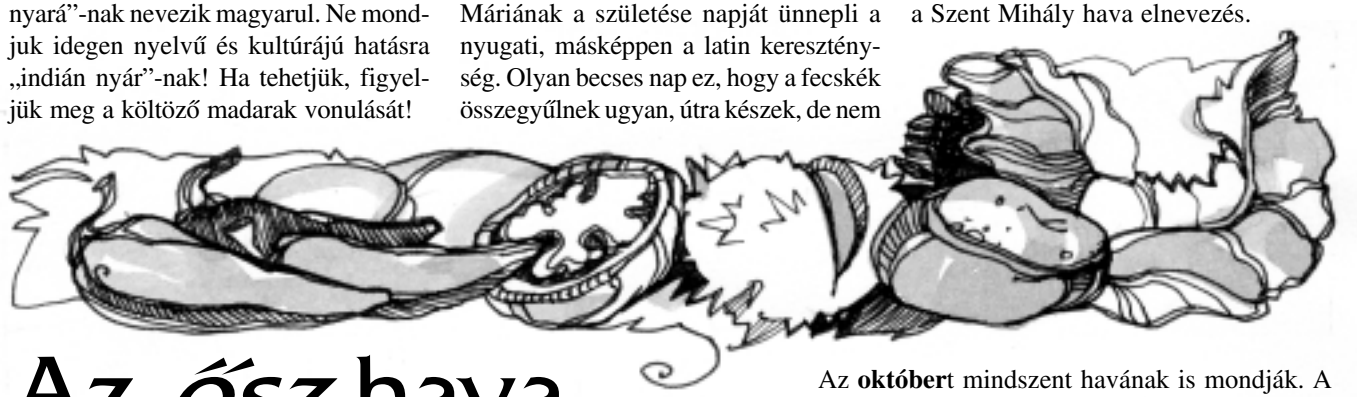

Az *ősz* hava

Az **október**t mindszent havának is mondják. A csillagászok a Skorpió jegyeként: ♏ tartják számon (X. 24–XI. 22.).

Dömötör-hét napja felé, fordulj, juhász, tanya felé! Elsőbb hányd ki a magadét, úgy olvasd a gazdáét! (Tanácsadó rigmus)

Ez az ősz igazi hónapja, amelynek a középpontjában a *szántás* és a *vetés* áll, tulajdonképpen a következő esztendő gazdagságának a megalapozása történik.

Az ősz megállíthatatlanul hullajtja elénk a pompázatos színű és formájú leveleit. Ha ezekből igényesen válogatunk, hosszú hetekre díszíthetjük lakásunkat.

Ha a fák másodszor is virágoznak, hosszú ősz lesz.

Sokan szeretnek ekkor gombászni. Az erdők, mezők gombavilágának értő ismerői gyűjtéseikkel valósággal elkápráztatják a városiakat ezekben a hetekben. De legyünk óvatosak!

Ilyenkor van a *birsalma* szedésének az ideje. Emlékezetes az illata. Szívesen tartották a szoba gerendáján, a kamra polcán az asszonyok, akik tudták, hogy megízesíthetik vele a gyümölcslevest, sőt különleges aromájú sajtot is készíthetnek belőle; egyes helyeken dióbéllel, mazsolával díszítették.

A hónap második felében kezdődik a lakodalmak idénye. Kevesebb már a munka a határban, bőséges az élelemkészlet a kamrában, így vidáman indulhatnak az önálló életükbe a házasulandók.

Vőfélyvers esküvőre induláskor

Isten a világot mikor teremtette,
Az Édenbe Ádám apánkat helyezte.
De hogy maga legyen, azt nem helyeselte,
Hát mellé Éva anyánkat teremtette.
Ti is, hogy bé legyen a törvény töltve,
Így mentek mostan az igaz hitre,
Mivel Istennek így vagyon tetszésére,
Hogy a földi ember párosával éljen.
Induljunk hát vigadva, békességben
Istenünk házába, a szent esküvésre!

(Adatközlő: Darcsi Nagy Sándor, 54 éves, Fornos, Kárpátalja)

A következőket szemezgettem október jeles napjaiból.

Október 10-ét búzavető napként tartják számon az ország legtöbb helyén. Különböző termésjóslások is kötődnek ehhez az időponthoz.

Lámpagyújtó Teréz napját, október 15-ét asszonyi dologtiltó napnak nevezik. Ha éppen péntekre esik, amikor kenyérsütés napja van, akkor bizony elmarad ez a nehéz, felelősségteljes munka.

Október 26-át vásáros napként élik meg egyes helyeken, míg 31-ét többféleképpen, például számadónak, vásárnapnak, sőt termékenységjelzőnek mondják.

Az *őszutó* hava

A **novembe**r Szent Andrásról szokás emlegetni.
A csillagjegyét tekintve Nyilas: ♐ (XI. 23–XII. 21.).

Piros papucs az ágy alatt. Jaj, de régen nem láttalak! Örök harag, fakanál! Hozzám többet ne szólj!
(Lakodalmi rigmusok)

A november a pásztorok számadásának az ideje, másképpen ez a hónap az őszutó, amelynek az első hétvégéire kaphatunk még meghívást egy-egy kurjongatós, vidámkodó lakodalomba.

„Ködnevelő"-nek nevezi Csanádi Imre költő ezt a hónapot, és nem véletlenül, hiszen előfordul, hogy hetekig is alig pillanthatjuk meg a napot s az ég egy-egy tenyérnyi kék foltját.

Ködös és hideg november, fázik akkor állat, ember.

Az erdőben gazdag vidékeken, a *fakitermelés* embert próbára tevő munkáinak kezdetén *legényavatás*t tartanak. Aki szerencsés az avatópróbákon, fejszét ragadhat, s eggyel több férfikéz gondoskodik a téli tűzrevalóról. Ezeket a favágással töltött heteket az erdők tisztítására, a vadetetők rendbetételére is szánták. A nagyobbacska fiúkkal fűzfavesszőből seprűket köttettek. Az ügyes kezű leányokkal gyertyákat öntettek, nagy szükség volt ezekre is a reménytelenül hosszú téli estéken.

Ebben a hónapban kezdődött a *fonózás*, vagyis a fonóházakban a szösz guzsalyra pördítése. Nemcsak rendkívül hasznos munka volt ez, hanem a tél fogságában élő, eladósorban lévő lányok összejövetelének és a párt kereső legényeknek a találkozási alkalmai is.

November utolsó napjaiban készítjük az úgynevezett *adventi koszorú*t, amellyel egyértelműen jelezzük: megkezdődött a karácsonyi várakozás ideje.

Lássunk egy-két időjóslással, előrejelzéssel összefüggő napot november jeles alkalmai közül!

Márton napja 11-e, amikor az új tenyésztésű liba mellcsontjából meg lehet ismerni a következő negyven nap várható időjárását.

Ha jókedvű Márton, úgy kemény tél lesz. Ha Márton napján a lúd a jégen áll, karácsonykor sárba' jár.

November 19-e, Erzsébet és 25-e, Katalin napja ugyancsak kitűnik a népi meteorológiai megfigyelések gazdagságából, ékes bizonyságul elegendő az idevonatkozó rigmusokra emlékeznünk.

Szent Erzsébet napja tél erejét szabja.
Böske, eltörött a macska farka, kösd be!
Ha Katalin kopog, a karácsony locsog.
Ha Katalin locsogós, a karácsony ropogós.

A hónapot záró, András köszöntő nap már-már boszorkányos párjósló mind a leányok, mind a legények körében.

A férjhez menendő leánynak ajánlatos András napján két darab kenyeret pirítania. Az egyik kenyeret az esti lefekvéskor egye meg, a másikat pontban éjfélkor. Ekkor amilyen ruhás legény jelenik meg neki az álmában, olyan lesz a vőlegénye.

Dr. H. Tóth István

Miért?

Miért hűt a hűtőszekrény?

Amikor bekapcsolunk egy elektromos hősugárzót vagy főzőlapot, az felmelegszik. Akkor hogyan lehetséges az, hogy az elektromossággal működő hűtő- vagy fagyasztószekrényben bekapcsolás után lehűl az étel?

Nos, a hűtőszekrény megalkotói két fizikai alapelvet hívtak segítségül. Az első az, hogy a párolgó folyadékok hőt vonnak el a környezetükből, mert a párolgáshoz szükséges energiát hő formájában veszik el. A másik elv azt mondja ki,hogy a folyadékok kis nyomáson alacsonyabb hőmérsékleten párolognak el. A háztartási hűtőgépek többségében mesterségesen előállított hűtőfolyadékot használnak. A hűtőrészében lévő csövek tágak, így itt a nyomás kicsi, s a hűtőfolyadék elpárolog. Ez hidegen tartja a csöveket és hőt von el az élelmiszerektől.

Tudod-e, hogy

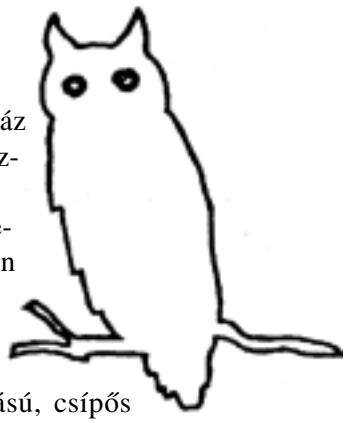

a) a fokhagyma jellegzetes illatát az alliináz nevű enzim adja, ennek köszönhető az egészségvédő hatása?
b) a metélőhagyma (snidling) cserépben nevelhető a konyhaablak párkányán, tél végén fontos vitaminforrás lehet?
c) a vöröshagyma csípősségét a kéntartalmú aminosavakból képződő alliinin okozza?
d) a hagyma aprításakor könnyeztető hatású, csípős ízű allicin nevű vegyület szabadul fel, amely baktériumölő és daganatellenes hatású?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Fűszeres vaj vagy túró reggelire

A puha vajat vagy kevés tejjel lazított tehéntúrót hagymás sóval és sok, nagyon apróra vágott zöld fűszerrel habosra keverjük. Gazdagíthatjuk főtt tojás sárgájával és darált főtt sonkával. Ízesíthetjük kurkumával, pirospaprikával, mustárral. Héjában sült krumplival, pirítóssal, kaláccsal vagy pogácsával és teával kínálhatjuk.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Szeptember 10.

Erzsébet királyné meggyilkolása

1898. szeptember 10-én gyilkos merénylet áldozata lett Erzsébet (1837–1898), Magyarország királynéja. 1854-ben ment feleségül I. Ferenc Józsefhez. A rideg bécsi udvarban vonzódás alakult ki benne a magyarok iránt: elsajátította a magyar nyelvet, udvarhölgyeit kizárólag magyar főnemesi hölgyekből válogatta össze, és sok időt töltött Magyarországon, főként Gödöllőn. Jelentős szerepet játszott az 1867-es kiegyezés előkészítésében, s ennek eredményeként 1867. június 8-án Erzsébet fejére felkerült a királynéi korona. Erzsébet magáénak érezte és szerette a magyarokat, s ezt továbbra is érzékeltette, így nagy népszerűségre tett szert Magyarországon. Itt és a birodalomban, de Európában is „Sisi" („Sissi", „Sissy") néven emlegették.

Később a családjától elhidegült és sokat utazott. Évente jó néhány hónapot a Genfi-tó partján töltött, és itt érte a tragikus halál is: 1898. szeptember 10-én a tóparton egy Lucheni nevű olasz anarchista egy kihegyezett reszelővel olyan súlyosan megsebezte, hogy már nem lehetett rajta segíteni, rövidesen meghalt. A magyarok őszintén meggyászolták, és emlékét ma is őrzik.

A magyar művelődés nagy alakjai

Semmelweis Ignác

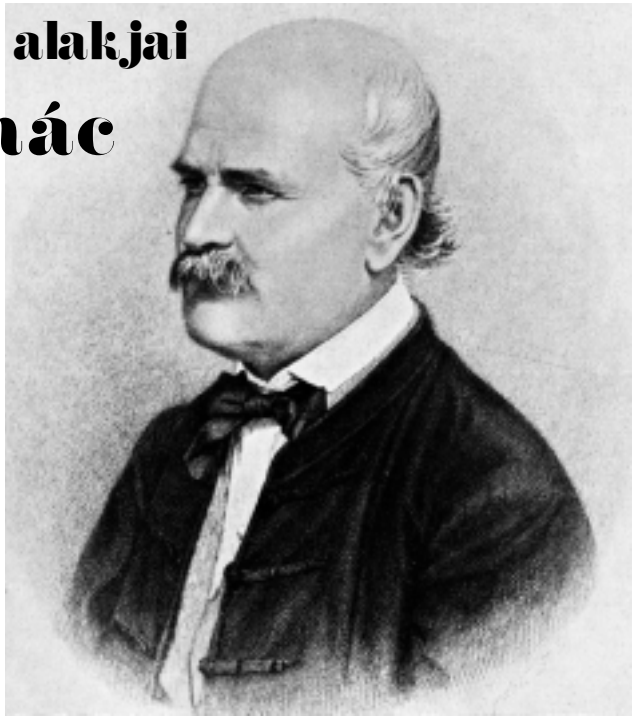

Semmelweis Ignác, az anyák megmentője 1818-ban született Budán. Engedelmes, éles eszű, állatkedvelő, vidám gyermek volt. A várbeli katolikus, később piarista gimnáziumba járt, és a legjobb tanulók közé tartozott. A hat osztályból ötöt végzett Budán, és mint eminens kapott végbizonyítványt. Később a pesti és a bécsi egyetemen tanult. Tanársegédként a bécsi nőgyógyászati klinikán dolgozott. Ott kezdett el foglalkozni a gyermekágyi fertőzéssel, mely akkoriban egész Európa szülészeti osztályait sújtotta. A gyermekágyi láz már korábban is ismert jelenség volt, de tömeges előfordulását csak azt követően észlelték, hogy kórházban – és nem otthon – kezdtek szülni az asszonyok. Még nagyobb számban akkor fordult elő, amikor az egészségügyi gyakorlatban egyre nagyobb teret nyert a kórboncolás. A kórboncolás során az orvosok érintkezésbe kerültek a holttestekkel, és a kezükhöz tapadt bomló, fertőző maradványokat a szülészeti vizsgálat során bejuttatták az anyák szervezetébe. Semmelweis felismerte, hogy az orvosok a boncteremből, a betegségben meghalt nőkről átviszik a fertőzést az egészséges anyákra. A felismerés hatására bevezeti a klórmészoldattal történő kézmosást, mely elroncsolja a kézhez tapadó, a betegség kialakítására alkalmas szennyező anyagokat. Ettől kezdve a halálozási adatok drámaian javulnak. Semmelweis valóban az anyák megmentője.

Az elismerés azonban sokáig várat még magára. Csak évtizedekkel később ébred rá a világ tudományos közössége, hogy Semmelweis munkássága úttörő jelentőségű.

Az 1848-as bécsi forradalom leverése után, mivel ő is részt vett az eseményekben, elküldték a klinikáról, 1850-ben visszatért Budapestre. Elképzeléseit Magyarországon elfogadták. Cikkei az *Orvosi Hetilap*ban jelentek meg.

Munkásságát az egész világon elismerik és az anyák megmentőjeként tartják számon.

A mi nyelvünk

Nyelvünk ízei

(Részlet)

Nyelvünk ízei gazdagon kiforrtak. A magyar szóból finom műszer lett, zajtalan sebességű gép, mellyel a mérnöki elme könnyedén alakíthatja fogalmait. De a lélek homályos vidékeit is lágyan kiemeli mélyeiből költőink ihlete. Nyelvünkkel megmunkálhatjuk a kővágó motorok pergő zaját s az udvar sarkában gubbasztó maroknyi szalmaszemét alig-alig zizzenő rebbenését. Egyszóval nyelvünk ősi és modern, erdei, mezei és városi, ázsiai és európai. Mi is ősiek és modernek vagyunk, európai magyarok. Mérnökök, üzletemberek, szántóvetők és költők népe.

József Attila

Illik – nem illik (otthon)

Kelj fel reggel pontos időben. Ne mutatkozz szüleid, testvéreid előtt se borzasan. Szüleidet reggel-este tisztelettel köszöntsd. Köszönj mindenkinek, ha elmégy, és mondd meg, hová mégy, mikor jössz haza. Iskolából jövet ne ácsorogj, siess haza. Ha a többiek pihennek, ne beszélj hangosan. Sohase felejtsd el a „kérem" és „köszönöm", „bocsánatot kérek" szavakat. Ne feleselj, ne durcáskodj. Fogd meg jól a kilincset, ne csapd be az ajtót. Minden holmidnak legyen meg a maga helye. Szüleid, testvéreid holmiját megkérdezésük nélkül ne használd. Fésűt, fogkefét, törülközőt a másét ne használd. Ha együtt mentek el, ne húzd az időt, légy te előbb készen. Senkinek a szekrényében, fiókjában ne turkálj. Testvéreidet sohase csúfold, csúfnevekkel ne illesd. Ne használj velük szemben durva szavakat. Légy segítségére mindenkinek, ahol csak teheted. A családi ünnepeket tartsd számon.

Nos, hogy gondoljátok, a felsorolt illemszabályok közül melyik avult el, melyik az, amelyiket ma már nyugodtan kidobhatunk illemkódexünkből? Szeretnénk, ha megírnátok, véleményetek szerint az évek során mely szabály avult el, vált szükségtelenné.

Postabontás

Szerkeszti:
Kovács Erika

Vannak vidékek legbelül...

pályázatunkra érkezett

Szülőfalum

Az én szülőfalum Helmec. Nem nagy falu, mégis nagyon sokat jelent számomra.

A mezőknél a legszebb a kilátás. A nap bágyadt verőfényt áraszt a tájra. Megcsodálhatjuk a harsány zöld hegyeket, melyekhez olyan sok emlék fűz. A szélső nyárfák lombjainak élénkzöld leveleit a szellő megrezegteti. Kicsit messzebb van egy kis erdő.

Távolabb gólyákat pillanthatunk meg. Boldogan kelepelnek egymásnak valamit, de hogy mit, azt csak ők tudják. A kertek alatt kis patak csörgedezik. Sokszor járok ide fürödni. Nincs jobb mulatság, mint az úszás!

Az udvarokon tyúkok kapirgálnak, kis- és nagy libák sziszegnek.

Az egyik kedvenc régiség számomra a faluban található szobor. A szobor Zoja Koszmogyemjanszkaját ábrázolja. Kecsesen mutat a zöldessárga mezőkre. Mellette a könyvtár. Sokszor megfordulok ott, mindig boldogan viszem haza újabb olvasmányaimat.

A falu elején jól megfigyelhetjük a távoli hegyeket és a kis erdőt.

De a legkedvesebb hely számomra mégis a falu vége. Nyáron és tavasszal kiváló sétálóhely. Itt bárki gondolataiba merülhet. Gyakran sétálok itt a barátnőimmel.

Egy ilyen kis kalandos nap után nagyon jó az udvaron hintázni. Sok kis tücsök ciripel, és a csillagok is, mintha rám kacsintanának, egyre jobban fénylenek.

Nagyon büszke vagyok arra, hogy Helmecen lakhatom, és hogy velem vannak a szeretteim.

Filipenkó Krisztina,
Helmec, 12 éves

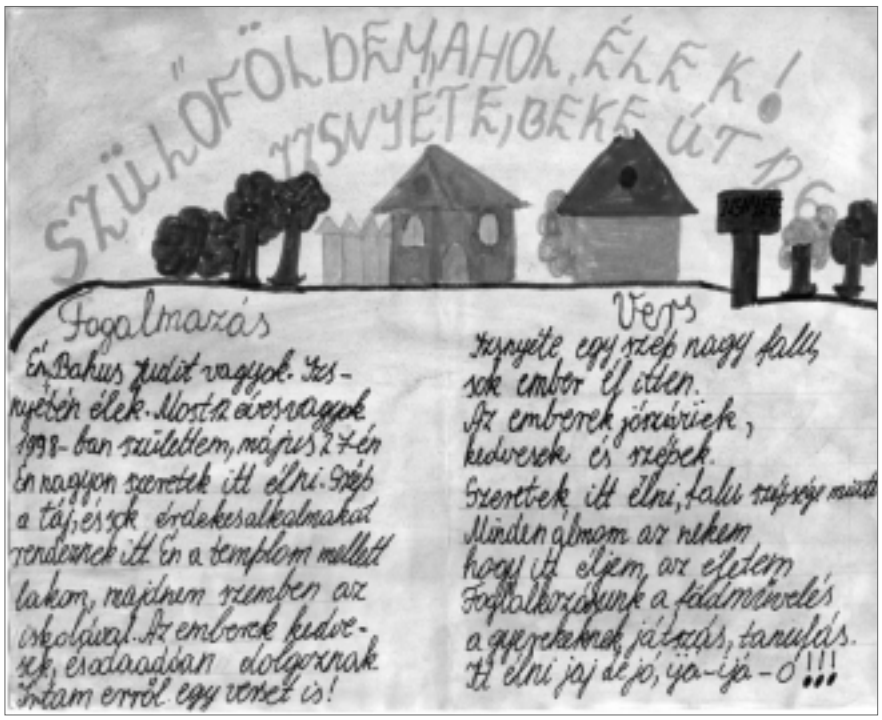

Szülőfalum, Kisbégány

Mint költőnek a toll, a papír,
Olyan az én otthonom, Kisbégány.
Ez a hely, ahol szívem, lelkem
Békességre talál, és még megannyi
Nyugalom tölti el kis szívemet.

Szeretem őt, mert tudom, hogy
Ő is szeret engem.
Tisztás, ahol lenni jó és fenséges,
Az erdők, ahol a mókusok ide-oda
Ugranak a fákon.

Ide születtem, itt van otthonom.
A patak, mely vize selymesen fodrozik.
Nyaranta a pillangók hada,
Mely a déli szelet simogatja.

Az utcák, ahol az akácfa
Illata betölti életem terét,
És melyen a pacsirták
Százhangú kórusként zengenek
A hazaszeretetről, a hazavágyásról.

A házak úgy sorakoznak az utcákon
Mint a füzetben a sorok.
Reggel, mikor felkelek,
Mergdörzsölöm kis szemem,
Látom azt a helyet, ahol születtem:
Kisbégányt!
Itt van otthonom, Kisbégányban.

Miska Evelin, *Kisbégány, 12 éves*

Az én szülőhazám

Az én szülőhazám minden dologban a legcsodálatosabb és a leggazdagabb.

A szülőfalum melletti kis városkába, egy csillámló folyó mellé megyünk minden nyáron a családommal piknikezni, s ekkor sok csodás dolgot fedezek fel a szülőföldem csodálatos világából.

Mikor kinézek a szobám ablakán, egy gyönyörűszép, fényes, fákban gazdag tájat látok, s elgondolkozom, hogy is jöhetett létre, hogy is tudta megteremteni ezt a csodás világot a természet.

Nógrádi Tímea, *Botfalva, 6. osztály*

Kisbégány, a szülőfalum

Kisbégány nem nagy község, de annál csodálatosabb és szemet gyönyörködtető a vidék. Nagybégányt és Kisbégányt testvéreknek is mondhatjuk. Iskolánk nem nagy, de sok gyerek jár ide. Az iskola Márkus Menyhért nevét viseli. Ide a gyerekek 9. osztályig járhatnak.

Épült egy templomunk, ahová sok ember jár. A magyarok többsége református. Jelentős roma kisebbség él itt.

A falunknak szép rendezett utcái vannak: Felszabadulás út, Petőfi út, Bohdan Hmelnickij út. A lakosság építtetett egy emlékművet a sztálinizmus áldozatainak emlékére.

Sok termékeny földje van. A Vérke folyó mentén terül el Kisbégány, egyik oldalán található a tisztás, melyen tarkabarka virágok nyílnak, a másik oldalon pedig az erdő, mely madárszótól vigad.

Miska Evelin, *Kisbégány, 12 éves*

Szegő Krisztina, *Feketepatak, 7. osztály*

Ki ír nekem?

Levelezni szeretnének

Tóth Mónika (Ungvári járás, 89460 Tiszasalamon, Lenin u. 24.) Kedvenc tantárgya a rajz. Hobbija a görkorcsolyázás és a zenehallgatás. Kedvenc állata a kutya.

Balogh Emese (Ungvári járás, 89460 Tiszasalamon, Lenin u. 26.) 14 éves. Kedvenc tantárgya a rajz. Hobbija a zenehallgatás és a rajzolás. Lányok, fiúk leveleit várja, ígéri, minden levélre válaszol.

Szabó Bernadett (88017 Ungvár, Osztrovszkij u. 28.) 11 éves. Szeret tanulni, zenét hallgatni, zongorázni. Posztereket gyűjt. Minden levélre válaszol.

Jeremkina Laura, *Beregszász, 10 éves*

A mi falunk, Beregújfalu

Az én szülőfalum Beregújfalu. Ez a falu a Beregszászi járásban található.

A mi falunk a tatárjárás ideje alatt keletkezett. A nagyberegi lakosok közül többen a tatárok elől a mocsaras, erdős helyre menekültek és itt bujkáltak. Később kiirtották a fákat, házakat építettek az ide menekült emberek. Ezért először Irtásfalva volt a falu neve, majd Beregújfalunak nevezték el, mivel Beregről menekültek ide az emberek.

Szülőfalunkban, az erdő mellett található a Mérce patak. Beregújfalut majdnem minden oldalról erdő keríti be. A Mérce mellett található erdőben tavasszal szép kökörcsinek és hóvirágok nyílnak.

A mi falunkban télen sok szánkózó hely van. A településtől nem messze van egy víztároló. Nagyon szép hely.

A Szőlő utca végén, a hegyen szőlő terem. A faluban sok embernek itt található a szőlője. A Szőlő utcában, jobb kézre az iskolánk van, a Beregújfalui Általános Iskola. Én a 4. osztályba járok.

Szeretem ezt a falut, s tudom, ha messzire is sodor az élet, ide mindig visszajöhetek, mert ez az én szülőfalum.

Szabó Katalin,
Beregújfalu, 10 éves

Muzsalyi Judit, *Mezővári, 7 éves*

Pőröm, pőröm...

Ugye sokat futkostatok, játszottatok a vakációban a szabadban? Régebben kedvelt tavaszi-nyári gyermekjáték volt a pőrömölés. Két lány megfogja egymás keresztbe tett kezét, egyre gyorsabban forog, s a következő mondókát énekeli:

Pőröm, pőröm, Pestike,
Szabó Erzsi festette.
Szél fújja pántlikáját,
Kapd el, kislány, a szoknyáját!

Így a beregújfalui kislányok énekelték. A bátyúiak meg így:

Pőröm, pőröm, Papádia,
Nem messze van Sziládia,
Szél fújja pántlikáját,
Kapd el, kislány, a szoknyáját!

A beregszásziak pedig így:

Pérom, pérom, Pappádérom,
Nem messze van Szilágyérom.
Szél fújja pántlikáját,
Ki kapja el a szoknyáját?

Hát a Te szülőfaludban milyen változatát ismeritek ennek a játékdalnak?

Örülnénk, ha beküldenétek az *Irká*nak. Ha segíttek, nagyon sok változata összegyűlhet ennek a dalnak. Aki tud kottázni, le is kottázhatja a dallamot!

Kapitányos

Egy nagy terepet két részre osztunk, a közepén egy vonalat húzunk. A vonal két oldalán helyezkednek el a két csapat tagjai. Mindkét csapat átküldi egy-egy játékosát az ellenfél háta mögé a játéktéren kívülre, ők lesznek a kapitányok.

Egy labdával támadja egymást a két csapat, akit eltalálnak, az hátramegy a saját kapitánya mellé, az ellenfél mögé. A kint lévők és a pályán belül lévők összejátszhatnak, és a kintiek is rádobhatnak az ellenfélre. Így két oldalról tudják támadni őket. Ha valamelyik csapat összes játékosa az ellenfél mögé kerül, tehát kidobták őket, így a kapitány megy be egyedül a pályára, és ha elég ügyes, megfordíthatja a játék állását. Hogy kicsit izgalmasabbá tegyük a kidobóst, a kapitányoknak három életet adhatunk, így nagyobb esély van arra, hogy változik a játék menete. Ennél a kidobósnál az a szabály, hogy ha felpattanó labdával találnak el valakit, az játékban maradhat.

Üsd a harmadikat!

Fiúk és lányok közösen, körben állva játsszák. Előbb kiszámolják a futó, majd a fogó játékost. A többiek a párjuk háta mögé állnak, a futó igyekszik harmadiknak egy pár elé odaállni, s ha sikerül, a hátul állónak kell tovább futnia. Ha figyelmetlen, a fogó megfogja és szerepet cserélnek. Futni csak a kör körül szabad, és egy kört.

Tanévkezdés

Ha jól válaszolsz a meghatározásokra, a vízszintes 1. és függőleges 21. sorban Szalai Borbála versének két sorát olvashatod:

Vízszintes: 1. A megfejtés első sora. 10. terhet ráerőltet. 11. Befejezetlen tréning. 12. Egyezkedés. 13. Női név. 14. Titkol páratlan betűi. 15. Menyasszony. 16. IVD. 17. A célpont alá tüzelő. 20. Kijut magánhangzói. 22. Török tiszt. 23. Vasárnap része!. 25. Téli sport. 27. Nem földszinti. 30. OGB. 32. Elő ellentéte. 33. Özvegy rövidítve. 35. Szúrós szárú virág. 37. Felső ellentéte. 38. Rongyot portól megszabadít. 39. Ilyen nyúl is van.

Függőleges: 1. Gabonát betakarít. 2. Pici ország a Földközi-tengerben (MÁLTA). 3. Tanulók munkahelye. 4. KÓU. 5. Orosz Zoltán névjegye. 6. Utazáshoz csomagolt ennivaló. 7. Tribün lesz belőle!. 8. Az ő részére – népiesen. 9. ANAVI. 13. Izomban rejlik. 15. Sunyi, képmutató. 18. Fa elvékonyodó kinövése-e?. 19. Elődje. 21. A megfejtés 2. sora. 24. Átkarol. 26. Középkori énekmondó (IGRIC). 28. Becézett Etelka. 29. Vizsgál a közepén!. 31. Apró, fekete, csípős fűszer. 34. Vonulni kezd!. 36. ZÁI. 37. Román terepjáró. 39. Dédapa apja. 40. Szintén.

1.	2.	3.	4.	5.	**R**	6.	7.	8.	9.	**K**
10.					*	11.				
12.				*	13.					**N**
14.			*	15.			*	16.		
*	17.		18.				19.	*	20.	
21. **A**	*	22.			*	23.		24.	*	**L**
25.	26.	*	27.		28.				29.	*
30.		31.	*	32.			*	33.		34.
K	35.		36.			*	37.			
38.					*	39.				40.
I					**S**					

Mesés rejtvény

A mondatokban mesehősök bujkálnak. Keresd meg őket!

A paróka csak a koma fején áll jól.
Kitör Petiből a jóság.
Közeledik a reggel, hiszen dereng már.
Nem tudom, kaptak-e reggelit a gyerekek.
Flóri ás a kertben.

Találósok

Melyik kör buta?
Melyik dió szól egész nap?
Melyik kor a legédesebb?
Melyik ár csiripel?
Melyik ló ül padban?
Melyik várban nincs katona?
Melyik tóban nincs víz?
Melyik ló fütyül?

Fejtsétek meg a háromszéki találós versikét:
H-val a törzs egyik része,
K-val pedig kosárféle,
S-sel madár, lakása bérc,
V-vel igen hasznos egy érc.

Regénycím

Mikszáth Kálmán egyik regényének címét találod, ha lóugrásban megfejted a rejtvényt.

L	N	T	I	M
E	F	H	O	E
T	A	A	A	Ú
Y	S	I	T	S Z
V	Ó	T	E	R

Keresd a kakukktojást

Tarac	Badaló
Tisza	Eszeny
Nagyág	Kovászna
Duna	Csongor
Latorca	Gyertyánliget
Talabor	Tekeháza

Beküldési határidő: 2010. október 15.

Csiga textilből

Tündérujjak

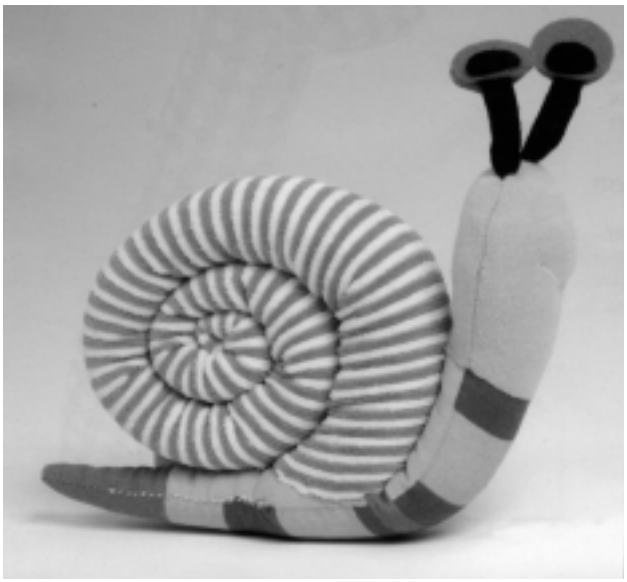

Anyagszükséglet:

– 8 cm x 5 cm-es duplán vett rugalmas anyag
– 20 cm x 5 cm-es duplán vett színes kartonanyag (ha különböző anyagból készítjük a fejet), lehet a test és a fej azonos anyagból, akkor 28 x 5 cm és duplán vett csík kell
– 50 x 12 cm-es rugalmas anyagból (pl. csíkos plüss) készült csík
– fekete és sárga filcdarab

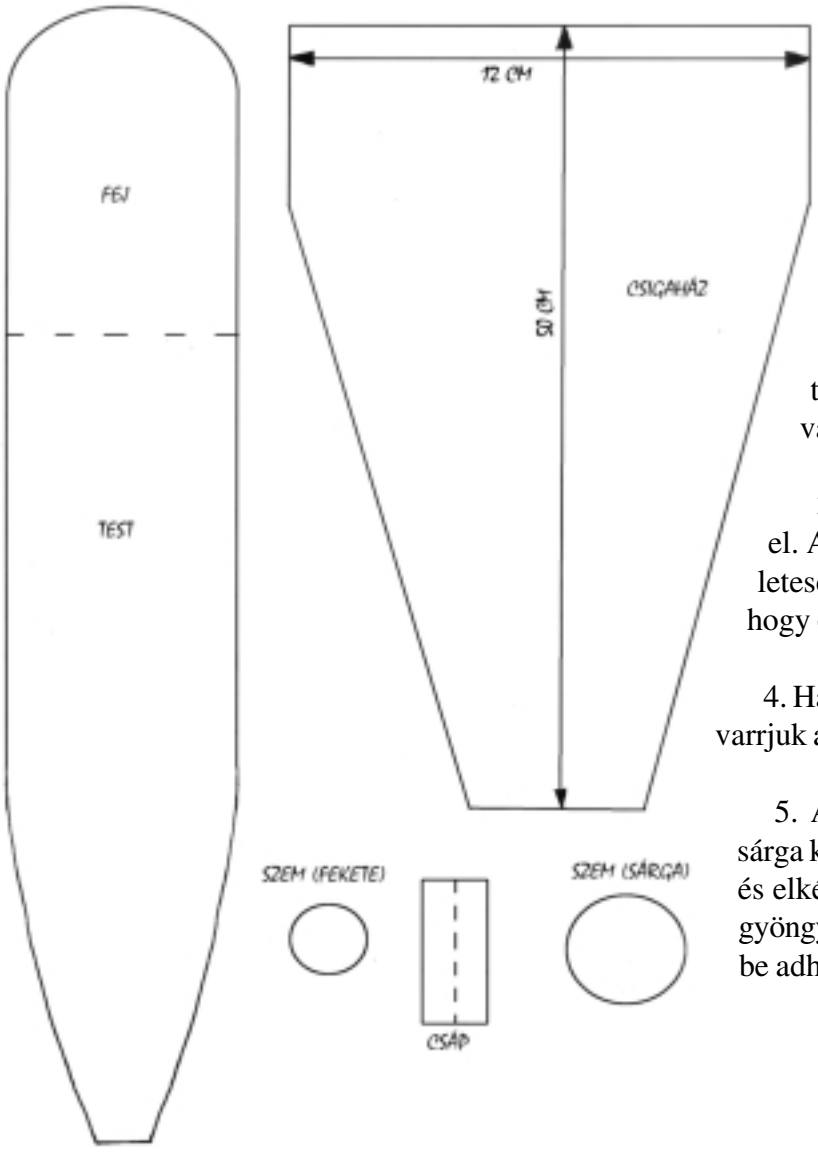

Elkészítés:

1. Összevarrjuk a csiga fejét és a testet alkotó csíkot, kis lyukat hagyva a kifordításhoz és a töméshez.

2. A fej tetejére bevarrunk két fekete filccsíkot. Kitömjük (a testet laposra!), és apró öltésekkel bevarrjuk a lyukat.

3. Ezután a csiga házát készítjük el. A varrás és kifordítás után egyenletesen megtömjük, nem túl szorosra, hogy össze tudjuk tekerni.

4. Ha kész, összevarrjuk a házat, és rávarrjuk a csiga testére.

5. A filccsíkokra felragasztunk 2-2 sárga korongot, majd 1-1 kisebb feketét, és elkészült a csigánk. Puha, mosható, gyöngy nincs rajta, tehát bébiknek is kézbe adható.

DÖNGICSÉLŐ
ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Zelk Zoltán

Nyárutó

Lassú eső csepereg,
sóhajtanak a levelek.
„Nemsokára elhervadunk,
elhordanak a szelek.”

Lassú eső hulldogál,
így sóhajt fel a fűszál:
„Megöregszünk, elsárgulunk,
mire elmúlik a nyár.”

Elszállnak a fellegek,
egy kis virág felnevet:
„Miért búsulnánk? Újra nyílunk,
hogyha jő a kikelet.”

Drégely László

Őszi dal

Őszi rét – őszi rét,
Aki ott jár, sárba lép,
Ott marad a lábnyoma
Réti sárba – adóba.

Falevél – falevél,
Elsodor az őszi szél,
Megtáncoltat, messze visz,
Amerre száll, szállsz te is.

Kányádi Sándor

November

Nyugaton, keleten
vörös az ég alja.
Régről nem kelepel
kéményen a gólya.
Csóka- s varjúsereg
lepi el a fákat,
véget a szél se vet
a nagy csárogásnak.
Pedig fúj, ahogyan
fújni tud november,
birkózik a csupasz
hegyekkel, vizekkel.
Bömböl a szél, süvölt,
dühében már jajgat:
túlcsárogják dühét
a csókák és a varjak.

Melyik tárgyhoz mi tartozik?

A fenti képen látható tárgyakhoz a lenti képen lévők közül melyeket társítanád? Húzd össze vonallal. Ha elkészültél, már színezhetsz is!

Hány gyümölcs és zöldség van a képen?

Milyen hét termést látsz a képen? Számold meg, és nevezd meg az ősszel érő zöldségeket és gyümölcsöket!

Négy vándor

A világ végétől kilencvenlépésnyire, de az is lehet, hogy tízre, volt egy hegy. A hegy mögött egy icipici patakocska folydogált, amiben mákszem nagyságú halak játszadoztak, s olyan kicsi békák ugráltak a partján, hogy csak a szél és a falevelek látták őket. A hegy se volt valami óriási, a verebek gyalogláb mászkáltak át rajta, s mikor a túlsó felére értek, még akkor is kedvük volt ugrándozni. Nem lehetett nagyobb, mint egy jókora kavics. De igazi hegy volt, s igazi volt a cérnaszálnyi ösvény is, ami a hegytől az erdőig vezetett.

Ez az erdő már nem volt annyira kicsi, mint az ösvény, a hegy s a patak; akkora lehetett, mint mifelénk az erdők.

Vidám élet volt az erdőben, de legvidámabban négy testvér élt, akiknek az erdő közepén volt házuk. A négy testvér neve: Tavasz, Nyár, Ősz, Tél.

Azt elfelejtettem mondani, hogy mindez a világ elején volt így, a világ elejétől is csak tíz évig és három napig. Mert tíz esztendő és három nap múltán a négy testvér összeveszett. Azt hiszem, azon vesztek össze, hogy melyik madár tud nagyobbat ugrani: a veréb vagy a rigó? A Tavasz és a Nyár azt mondta, hogy a veréb, az Ősz és a Tél azt mondta, hogy a rigó. Hiába kérdezték a lepkéket, az ösvényt és az icipici patakot, egyik sem tudta megmondani, melyiknek van igaza. Így történt aztán, hogy a tavasz így szólt a testvéreihez:

– Ezen mi elveszekednénk a világ végéig. Én hát inkább elmegyek közületek.

Ezzel aztán el is indult, át a kis ösvényen, át a kavicsnagyságú hegyen és az icipici patakon, míg csak a világ közepére nem ért. Beletellett vagy három hónap, amíg visszajött az erdőbe.

Akkor aztán eldicsekedett a testvéreinek, hogy mennyire örültek neki az emberek. Mindenki azt mondta, hogy a Tavasz a legszebb a világon. Ezt bizony nem hagyta a Nyár. Ő is útra kelt, s ő is dicsekedve tért vissza:

– Énhozzám bizony így szóltak az emberek: te vagy a legjobb, te vagy a legkedvesebb. Te érlelted meg a búzánkat, hogy lisztet őrölhessünk belőle, hogy kenyeret süthessünk a lisztből…

„Hát ha így van, én is útra kelek” – gondolta az Ősz. S nem is gondolta kétszer, túl volt már erdőn, hegyen, patakon. Aztán, mikor visszatért, így szólt:

– Láttátok volna, hogy örültek nekem az emberek! Nem is csoda, mert teli tarisznyával mentem közéjük: vittem nekik szőlőt, almát, diót, körtét.

A Tél se hagyta magát, ő is útnak indult, szaladtak előtte a szelek, hogy hírül vigyék érkezését. Visszafelé is pajtásaival, a szelekkel jött, s álló nap arról mesélt, mennyire örültek a gyerekek a hónak és a jégnek, s mennyi ágat tördelt az erdőkben, hogy legyen mivel fűteniök a szegényeknek. Álló napig ezt mesélte, de már csak ketten hallgatták, a Nyár és az Ősz, mert a Tavasz közben újra útra kelt, s azóta is így vándorolnak, mióta világ a világ.

(Zelk Zoltán nyomán)

Szeptemberi időjósló hiedelmek:

1. Szent Mihálykor keleti szél igen komoly telet ígér.
2. Mihály napi égdörgés szép őszt, de kemény telet ígér.
3. Ha Mihály napján még itt vannak a fecskék, újévig nem lesz nagy hideg.

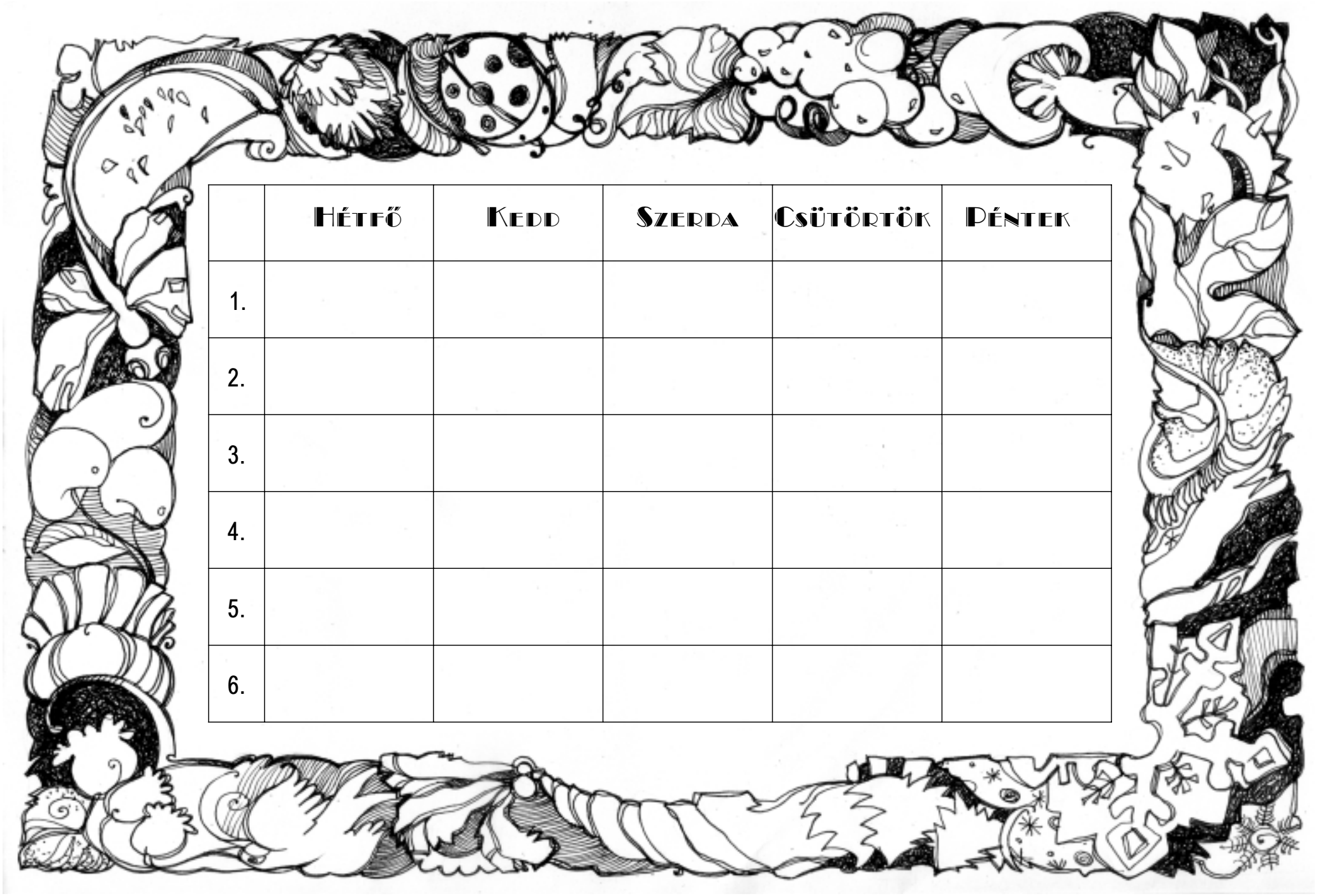

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					